

nye. Buankenburg...
ieu: Bagdadi kalifa...
esekék visszatérnek...
l. Strauss Oszkár...
melvények. Komzák...
Ball: Szeress és az...
rszó az Egyetemi...
epat orosz balalajka...
versenye.
elzés, időjárásjelen...
folyam.
sa Vince novellái...
orvossága. A belső...
őjelzés, időjárásje...
ri hangverseny.
voktatás.
Nándor előadása...
ak. Eredeti japán...
kel illusztrálva.
ky Károly, az Ujság...
Egyesülete igazga...
a: Magyar ujságró...
eredmények.
re humoros felolva...
lmi problémák.
időjelzés, időjárás...
ecen Kiss Béla és...
hangversenye a...
rdetések
76
arantált kifogástala...
tányos árban eladó.
Fekete ucca 8. Brassó...
iz teljes berendezése...
Bővebbet a „Dácia”...
fehér libatoll 12 kg...
ucca 10. Weiszné...
l 1-2 iskolás gyer...
kaphat. Calea Moti...
ברה קדיש
ערוכע אין איגענטם
אפטרעטע צו פערלאנגען
gyakorlattal bíró ö...
levelező-könyvelő...
lést keres. Cím a ki...
ikoszt kihordásra is...
az ucca 34.
t cserefa káposztás...
Ötvös ucca 25. sz.
yha, speiz és verad...
landos ucca 13.
at, angol és francia...
ob kivitelben vállá...
egyek. Katz Helén...
emelet.
ozott, különbejáratu...
szobával azonnal ki...
ucca 24.
ZALOGHAZBAN:
yesztő és rendes ka...
rrógépek, cipész, ci...
sima varrógépek,
gépek, bicikli és mo...
armenetvágó, láteső...
gék, patefónok, le...
curitas tűzoltókész...
lej, olajfestmények...
ok, férfi és női ösz...
ndák, stb., férfi ru...
edővászón, párnák...
faliórák, könyvek...
különböző ékszer...
rák, férfi ezüstórák...
valók, stb. Cluj, Ca...

XIII EVF. * SZAM 204
Cluj-Kolozsvár, 1936
szep. 17 Szerda
5690 EV - ELUL 24

TAXA POST.
PLATITE IN NU:
No 244.716/7

Ara 5 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassai-
utca) 19. szám. Telefon: 9-77.

ELOFIZETESI ARAK:
Egész évre . . . . . 1150 Lej
Félévre . . . . . 600 -
Negyedévre . . . . . 320 -
Egy hónapra . . . . . 110 -

KÜLFÖLDI
ELOFIZETESI ARAK:
Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetések tarifa szerint
vétetnek fel.

Ramsetter Robert
BUDAPEST

KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

A borsai vádirat

Előttünk fekszik a vádirat, amelyet a máramaroszigeti ügyészség a borsai antizemita agitáció ügyében csaknem öt hónappal az események lezajlása után elkészített. Hatvankét sűrűn telegépelte oldal, amelynek minden egyes sora mögött a hónapokon át terrorizált és megkínzott borsai zsidók tragédiájának egy-egy újabb fejezete húzódik meg. Azok a rémségek, amelyek annakidején Borsán lezajlottak s amelyeknek létezését a máramaroszigeti közigazgatási hatóságoktól kezdve egészen a kormányig minden hivatalos fórum tagadni igyekezett, újlag megelevenednek és hivatalos megerősítést nyernek ebben a vádiratban, amelynek leszűrkitett, bürokratikus stílusa a legkevésbé sem tudja tompítani a megtörtént események háborzongató voltát.

Vannak a vádiratnak olyan elvi természetű megállapításai, amelyek bizonyos mértékig megnyugtatóan hatnak. Így például okáért Constantin Dánila 30 éves diák, Berinde és Dumitrescu lelkészek vád alá vannak helyezve olyan beszédek tartása miatt, amelyek „alkalmasak voltak arra, hogy a borsai románságot a zsidók ellen izgassák.” A három cuzista főkolompósnak ez volt természetesen a legenyhébb büne és még a máramaroszigeti ügyészség is kénytelen volt olyan cselekedeteiket inkriminálni, amelyek az igazgatási határat megszegették, az aktív tettlegesség s a gyilkosságra való uszítás meggyőzően bizonyították. Fel vagyon jegyezve ebben az időkor számára s a civilizált világ okulására szóló dokumentumban, hogy Istent és a két román egyház alázatos borsai szolgálói éjnek idején kiráncigálták a borsai zsidókat ágyukból, egyeseket megsebesítettek közülük, másokat viszont arra kényszerítettek, hogy több méter magasságból a Visó folyóba ugorjanak. Fel van jegyezve, hogy Lelkel Helénát Gancz Lenkét példának okáért éjnek idején hajuknál fogva ráncigálták ki otthonukból a nép szelid pásztoraik és felöltötték őket, hogy azonnal takarodjanak Palesztinába, mert ha nem, rájuk fogják gyújtani az egész falut. És végül meg van írva az is, hogy mindezekben a derék és istenes cselekedetekben a 30 éves diáknak és a két lelképásztornak segítségére volt Berinde lelkész felesége is.

Mi ezekről mind tudtunk. A vádirat legfeljebb Máramarosziget prefektusa számára tartalmazhat egy izgalmas deklaratívdrámával is felérő, érdekes ujdonságokat. Figyelemreméltó bennük legfeljebb az, hogy a máramaroszigeti ügyészség jónak látta tudomást szerezni a borsai zsidókról. Nem kívánjuk most Stein Judá Herschnek azon többször is megismételt sportbravúrját méltatni, hogy két méter magasságról a Visó folyóba ugrott. A legenyhébb büne volt a lelképásztornak és társainak az, hogy „a zsidók elleni igazgatásra alkalmas” beszédeket tartottak. Közel tíz esztendeje már annak, hogy hiába kérjük és követeljük a lap hasábjain annak megállapítását, vajon törvénybe ütköző cselekmény-e az ország zsidósága ellen uszítani a lakosságot, vagy sem. Az antizemita agitáció tizesztendő jubileumát fogja nemcsakára megünnepelni. És ezen eseménytől évtizeddel alatt nem akadt egyetlen igazságügyi fórum sem, amely a büntetőtörvénykönyv 48-ik, vagy a Marzescu-törvény 7. paragrafusának alkalmazását az uszítókkal szemben szükségesnek látta volna. Ebből a szempontból a borsai vádirat érdekes, mondhatni forradalmi ujjtással lepi meg az ország lakosságát. Hogy az igazságügyi fórumok ennek az inkriminációnak helyet adjanak-e adni, az természetesen fölöt-

tébb bizonytalan. Az első lépés azonban megtörténtnek tekinthető. És eléggé tragikus, hogy ilyen háborzongató dolognak kellett történnie, amíg az igazságügyi fórumok meglátták nemcsak azt, hogy Borsán zsidóellenes uszítás folyt, hanem azt is, hogy ez az uszítás kimeríti a büntetőtörvénykönyv s egyéb törvénykönyvek jónéhány paragrafusának kritériumait.

Mindenestre nem ez az egyetlen meglepetés, amellyel a borsai vádirat az ország közvéleményének szolgál. Tartalmaz a vádirat ezenkívül olyan dolgokat is, amelyek ép oly feltűnőek, mint a mennyire kevéssé örvendetsek. Moldovan tartományi igazgató a borsai romok látványán megindulva, kijelentette, hogy a tüzkatasztrófában az ottani antizemita agitáció szimbólumát látja. A vádirat nyilvánvalóan nincs ezen a véleményen, mert egyetlen szó említést sem tesz a tüzről, minthogyha a hónapokon keresztül folyó konkolyhintés és gyújtogatással való fenyegetőzés s a borsai zsidók otthonainak leégése között semmilyen logikai kapcsolat nem volna felfedezhető. A borsai tűz állítólag külön bűnügy anyagát képezi. Ezzel szem-

ben a vádirat szoros junktimot vél felfedezni Stein Judá Hersch kényszerű salto mortaleja és ama incidens között, amely egy kora tavaszi napon Constantin Dánila s néhány borsai zsidó fiatal ember között lejátszódott. A vádirat szerint március 7-én Dánila első borsai látogatása alkalmával, 18 zsidó vádlott megakadályozta, hogy a harminc éves diák a máramarosi prefektus engedélyével „kulturális” előadást tartson a keresztény lakosságnak. Sőt mi több, midőn Dánila a község iskolájának helyiségében akarta beszédét elmondani, betörték az ablakokat, betódultak a terembe s kikergették az uccára a kulturának ezt a lelkes magvetőjét. Dánilat és a lelkeseket ismerve, nem nehéz elképzelni, hogy nézett volna ki az a bizonyos kulturpropaganda. Meglepetéssel értesülünk arról, hogy a borsai zsidók mily bátran igyekeztek egy ellenük irányuló hajszát megindítását megakadályozni. Hiszen mindeddig úgy voltunk informálva, hogy a borsai zsidók kizárólag a hatóságoktól várták — és nem egyszerű hiába — vagyon- és életbiztonságuk megvédését. És végül az elmúlt tíz esztendő krónikája tanuskodhatik a-

felől, hogy politikai ellenfelek hány ízben akadályozták meg egymást propagandagyűlések megtartásában, anélkül, hogy az ilyen incidenseknek az igazságügyi fórumok előtt lett volna folytatása.

A máramaroszigeti ügyészség más véleményen volt és magánosok elleni erőszak címén vádat emelt tizennyolc borsai zsidó ellen. S miután a zsidók által elkövetett büncselekmény sorrendben az első, nem nehéz kitalálni, hogy mindaz, ami ezután történt: Gancz Helén hajának kicibálása és Stern Judá Hersch halálát megvető éjszakai műgyarása következményei voltak csupán a március 7-i incidensnek. Mintha hallanánk, hogyan fog a per tárgyalásán porraiból feltámadni a zsidó provokáció örök meseje s hogyan fogják a lelkesek védői tizennyolc borsai zsidó vállaira visszahárítani a romániai antiszemitizmus összes bűnét.

Tízszázalékosan nem talált junktimot a máramaroszigeti ügyészség, holott talán csak a véletlen mulott, hogy a lángok, amelyek a borsai antizemita agitáció nyomán felecsaptak, nem jelentették ugyanakkor egy mindent elsöprő anarchia kezdetét.

Brüning kancellár nem akar helyéről távozni és megkezdte a koalíciós tárgyalásokat a szocialistákkal

A kampóskeresztesek csak akkor lépnének be a kormányba, ha megkapnák a hadügyi és belügyi tárcát és a berlini rendőrfőnökséget

Népszövetségi körök higgadtan fogadták a választások eredményét

Berlin, szeptember 16. Az új birodalmi gyűlésnek 576 tagja lesz. Ebből szocialdemokrata 143, nemzeti szocialista 107, kommunista 76, centrupárti 68, német nemzeti 41, német néppárti 30, gazdasági párti 23, állampárti 20, bajor néppárti 19, Landvolk 18, keresztény szocialista néppárti 14, parasztpárti 6, konzervatív néppárti 5, Deutsch-Hannoveraner 3, Landbund 3.

Berlin, szeptember 16. A nemzeti szocialisták tegnap este a Sportpalotában gyűlést tartottak, amelyen a kormányban való részvételük előfeltételül a következőket állapították meg: a birodalmi kormányban a pártnak volna adandó a belügyi és hadügyi tárcá, továbbá a berlini rendőrfőnökség, ezenkívül követeli a párt a porosz tartománygyűlés feloszlását és a porosz kormány újalakításánál a belügyminisztérium vezetését.

Berlin, szeptember 16. Hindenburg elnök fogadta Brüning kancellárt, aki részletesen beszámolt a választások után előállott politikai helyzetről.

Politikai körökben nem tartják valószínűnek Brüning visszalépését. Ugy tudják, hogy a kancellár már a közeli napokban megkezdte tárgyalásait a kormányt támogató pártokkal és érintkezést keres a szocialdemokratákkal, hogy a szükségrendeletekkel életbe léptetett gazdasági programhoz támogatásukat megnyerje. Megegyezés esetén átalakítaná kormányát. A ma reggeli berlini lapok nagy része azt hangoztatja, hogy az új birodalmi gyűlés többsége a Stresemann-politika folytatása mellett van valószínű, hogy a kormány a belpolitikában egyelőre várakozó álláspontra helyezkedik. Brüning el van tökéltve arra,

hogy a helyén marad és reformtörvényeket készül betervezni az új birodalmi gyűlés elé. A kormány jövőbeli állásfoglalása attól függ, hogy a reform törvényjavaslatokkal szemben a birodalmi gyűlés milyen magatartást fog tanusítani.

A berlini tőzsde ma is lanyhán in-

A nemzeti-szocialisták nyitlan a békeszerződések revízióját hangoztatják

Róma, szeptember 16. A Popolo d'Italia nyilatkozatot közöl Goebbels német nemzeti szocialista képviselőtől, a párt egyik vezetőegységétől. A képviselő kijelentette, hogy pártjának az a törekvése, hogy megsemmisítse a versaillesi békeszerződés és a Young-terv érvényét és hogy egyszersmindenkorra eszámoljon a háborús felelősség hazug vádjával. Goebbels hangoztatta, hogy pártja azokkal a nemzetekkel köt szoros fegyverbarátságot, amelyek a népek egzisztenciájára törő Franciaország ellenségei s tekintetben a német nemzeti párt első sorban az olaszokra számít, akiket Franciaország éppúgy igyekszik fojtogatni, mint a német népet.

A Népszövetség higgadtan fogadta a német választások eredményét

Genf, szeptember 16. Népszövetségi körökben higgadtsággal fogadták a német választások eredményeit.

Curtius német birodalmi külügyminiszter nem mondott le a választási eredmények hatása alatt beszéde megtartásáról. Kijelentette, hogy előre elkészített beszéde szövegén egy mondatot sem változtat. Csak olyan kérdések megvála-

dult. Ugyszólván semmi kereslet nincs. Az értékek árfolyamai tovább hanyatlottak. Egyes értékeknek a lemorzsolódása a 20 százalékos is megközelíti. Néhány papír jegyzését ideiglenesen fel függesztették.

A nagybankok körében a hangulat valamivel kedvezőbb.

Egyetlen jó európai sem örülhet

London, szeptember 16. A Financial News a német választások eredményéről írott cikkében megállapítja, hogy a választások kimenetelét egyetlen „jó európai” sem tekintheti kedvezőnek, mindamellet azonban nem kell tulozni a szélsőségesek előretörésének jelentőségét. A lap szerint sem a jóvátételi címletek, sem más német külföldi kölcsönök tekintetében nincs ok aggodalomra.

Párizs, szeptember 16. Az Echo de Paris a német választások eredményében Briand almainak megsemmisülését és a német parlamentarizmus végét látja. A lap azt hangoztatja, hogy ha a békeszerződések mögött nem fog állani erő, azok maguktól össze fognak omlani. A Figaro cikkében rámutat arra, hogy Briand Genfben hiába szónokolt és szónokol. A német nép nem csekély töredéke új háborút készít elő és leg-hőbb vágya a revans, mert már elfelejtették a vereséget.

Január elsejére a zsilvölgyi bányák fuzióját várják

Több mint félmilliárd lejt investáltak a bányák a széntermelés racionalizálására

Petrozsény, szeptember 15. (Az Uj Kelet tudósítójától). A közlekedésügyi minisztérium ultimátumának, mely szerint a vasut január elsejétől kizárólag mosott szenet vesz át a bányától, a Zsilvölgyében máris meg van a visszhangja. A bányák sorra megindították a munkálatokat a széntermelés racionalizálása érdekében, hogy ezáltal felvehessék a külföldi szénrel a versenyt.

Mint ismeretes, a kormányt számtalan támadás érte amiatt, hogy a zsilvölgyi szenet rossz minősége és magas ára ellenére favorizálja a külföldi és elsősorban a lengyel szénrel szemben és ezáltal súlyos terheket ró az állami költségvetésre. Ezideig azonban szociális érdekeket kellett szemelőtt tartani. A bányák, mint valami mumust használták fel a tömeges munkáselbocsátásokat arra az esetre, ha nem látnák el őket rendelkezésekkel. De az utóbbi időben már a vasut céljaira szükséges szénrendelések sem bizonyultak elegendőnek s emiatt naponta történtek újabb munkáselbocsátások, majd később a megmaradt bányászok munkaidéjét is heti 3 napra redukálták, úgy, hogy megélhetésük majdnem a lehetetlenséggel határos.

A közlekedésügyi miniszternek nem volt tehát érdeke tovább is keztyűs kézzel bánni a zsilvölgyi tásulatókkal és ezért intézett hozzájuk ultimátumot. A legtöbb panaszt a CFR a szén minősége miatt hozta fel. Nagy százalékban használhatatlan szénporral kellett a vasutnak fűtenie a mozdonyokat s emiatt ismétlődtek meg az utóbbi időben mind gyakrabban a vonatkésések is.

A bányatársulatok tehát kénytelenek voltak felszerelni magukat mindazon modern eszközökkel, amelyekkel a külföldi bányák is fel vannak szerelve a versenyképes szén forgalomba hozatala érdekében. A Petrosani társulat mindenekelőtt egy helyre koncentrálna az ezideig három vagy négy helyen történt szénrakodást. A petroszényi állomás közelében lesznek azok a hatalmas betonszénraktárak, ahova a különböző bányákból koncentrálni fogják a szenet. Ugyanitt lesz a hétmeletes magasságu viztoronnyal ellátott hatalmas vasbeton szénmosó, amely a felszivattyúzott Zsil vizével fogja megmosni a szenet.

A petrillai szénmosó mellett rövidesen fel fogják építeni a brikettgyárat, amelyben felhasználják majd a lemosott szénport kockákba préselve. Hogy a szenet gyorsabb tempóban szállíthassák a rakodóba, az eddigi keskenyvágnányu vasut mellé egy rendes vágányu sínparat is leraknak. A rendes vasut részére szükséges volt egy alagutat furni, egy kisebb dombot áttörni és egy új vashidat építeni a Zsil folyón keresztül.

A munkálatok közel félmilliárdos investációt igényeltek. A befektetés azonban elkerülhetetlennek bizonyult, miután a termelési költségek redukálása alig egyidejűleg a termelés fokozását kívánják elérni.

A Petrillán folytatott racionalizálási munkálatokkal párhuzamosan: Lu pényben a Lupeni részvénytársaság is megkezdte ugyanazeket a munkálatokat, úgy, hogy január 1-re már a Lupeni társulat is mosott szenet fog tudni szállítani a vasutnak.

Ezekkel a munkálatokkal kapcsolat-

ban tartja magát mindjobban az a hír, hogy január elsején megtörténik a fuzió a három zsilvölgyi bánya között. A fuziónak még előre nem látható következményei lehetnek az ország gazdasági életére és különösen a Zsilvölgyére nézve. Eppen ezért úgy a munkásság, mint a nagy közönség érthető nyugtalansággal figyeli a bányatársulatok közötti tárgyalások fejleményeit.

Egy grófi házaspárt lopás miatt elítélt a bíróság

Eladták az aibérieti lakás berendezését

Berlin, szeptember 16. Érdekes pört tárgyalt tegnap a charlottenburgi törvényszék. Egy arisztokrata házaspár ült a vádlottak padján és pedig gróf Eberhard von Königsdorff, a kasseli rendőrigazgató fia és annak felesége, aki Herzka Tivadar közismert osztrák közigazdásznak a leánya. A házaspárt lopással és csalással vádolták. A gróf az utolsó három évben drága lakásokat bérelt, azokat nem tudta fizetni, sőt az utolsó lakást feleségével együtt teljesen kifosztotta. A lakás berendezését, értékes butorokat, képeket, amelyek nem az ő tulajdonát képezik, eladta. A gróf-

nő a bíróság előtt elmondta, hogy 1907-ben, amikor férjhezment, nagy vagyonnal rendelkezett. Az infláció mindenüket elvitte. Lassanként eladta butorait, ékszereit s egy szép napon teljesen vagyontalanok lettek és ekkor kezdték meg azokat a manipulációkat, amelyekről a vádiratban szó van. A bíróság tizenhét tanut hallgatott ki, azokat a lakástulajdonosokat, akiknek ingóságait a grófi házaspár eladogatta. A vallomások súlyosan terheltek voltak s ennek alapján a bíróság a gróft négy, feleségét pedig hathónapi fogházra ítélte fellelően.

Osztrák területen egy olasz fasiszta leszúrta a trieszti ítélet kritizálóját

Villach, szeptember 16. A trieszti vérbírósági ítélet nyomán támadt felháborodásnak véres utójátéka zajlott le pénteken délután az olasz határ mentén fekvő Bleiberg városka közelében. Itt közvetlenül a határszélén egy osztrák gazdálkodó vitába keveredett egy olasz fasisztával, aki látogatába jött át néhány száz méternyire osztrák területre, az egyik kis falucskába. A vita során az osztrák gazdálkodó felháborodottan elítélte a trieszti ítéleteket és kivégzéseket, ami nagy mértékben felbőszítette a fasisztát és kést rántva összeszurkálta az osztrák gazdát. A sebesült segélykiáltásaira az osztrák határőrség emberei segítségére siettek, az olasz azonban ezt látva, megragadta áldozatát és áthurcolta a határon, úgy, hogy az osztrák határőrök semmit sem tehettek. A súlyosan sebesült ember arra kérte az egész vérengzést nyugodtan végignéző olasz határőröket, hogy engedjék haza, ezek azonban megkötözték és Udinebe szállí-

tották. Az osztrák határőrök az esetről jelentést tettek a klagenfurti tartományi főnökségnek amely most diplomáciai eljárást indított a leszurt osztrák polgár hazaszállítása érdekében. Természetes, hogy ez az újabb fasiszta vérengzés óriási felháborodást keltett egész Ausztriában.

A londoni Telegraph értesülése szerint az amerikai szlávok nagy manifestációra készülnek a trieszti halálos ítéletek miatt. A washingtoni olasz követség megkísérelte, hogy mérsékelje az amerikai lapok hangját, amelyek szintén súlyosan elítélik az olaszországi szlávok ildözését. A követ hivatalos nyilatkozatot küldött a lapoknak, hogy a Trieszben halálraítélt és kivégzett négy szlovén ifju alapján véve kommunista volt, aki csak álcázta a kommunizmust a nacionalista jelszavakkal, az amerikai szlávok azonban erélyesen megcafolták az olasz konzulnak ezt a szemenszedett hamisítását.

Ágyudörgést, gépfegyverkattogást, srappellsüvitést és gránátrobbantást hoznak a legújabb tonfilmtraktációk

H ho us hangosfilmek divatja

A háboru mint filmtéma kimerítetlen, 1918 óta állandóan ontják az európai és amerikai filmgyárak a háborus filmeket, a filmproducerek szinte kisajátították maguknak a világháboru milliónyi halottját. A háborus filmek között akadt egy-két jó film is, a többi azonban — valljuk csak be egész őszintén — már inkább untatja a közönséget örök egyforma sujetívél és végső-kig fokozott borzalmaival, amelyeket a rendező ritkán tud tartalommal kitölteni. Ez a közönség torkig van a háboruval, amelyet tulontul megszenvedett és amelynek következményeit nyógi még mai és ami egy ideig konjunktura volt, az a dolgok természetes rendje szerint kezd dekonjunkturává hanyatlani: a tömegek elfordulnak a háborutól, akár filmen, regényben vagy a színpadon akarják a tegnap átélt borzalmakat újra eléje tálni.

A hangosfilm azonban most közbeszó-

és egyszerűen nem veszi tudomásul a közönség csendes utálkozását. Ha a háborus téma évekig jó volt a néma filmeknek, csak természetes, hogy a talkie is felhasználja és boldogan él az alkalommal, hogy még realisabban, a valóság még szörnyűbb hatásával mutassa meg azt a tömegmészárlást, amit a történelem „világháboru“-nak keresztelt. Sejtethető volt, hogy a revük, operettek és gices-dramák után a hangosfilm is visszatér a háboruhoz és a nemzetközi sajtóreklám már elég régen veri a nagydobot, Remarque „Nyugaton a helyzet változatlan“ című híres regénye hangosfilm változatának. Az élelmes filmgyárak sietve kihasználták ezt a kedvező reklám-propagandát és a Remarque filmet megelőzve, egymásután hozták ki háborus hangos filmjeiket. Amig az „Im Westen nichts Neues“ csakugyan nagy gonddal készült, a hangosfilm-studiókban mindenütt nagy

sietséggel vették fel a háborus jelene- teket, úgy hogy a most kezdődő filmszezón a háborus hangos filmek jegyében indul. A „nagy ágyun“, a Remarque filmen kívül a közönség egész se- reg hangos háborus filmmel fog megismerkedni ebben a szezonban és az első sajtóbemutatók után nem érdektelen beszámolni ezekről a filmekről és hatá- sukról.

Mindenekelőtt: a hangos filmen a világháboru rekonstruálása sokkal job- ban hat a valóság erejével, mint a né- mán és ezért sokkalta borzalmasabb ha- tású is. A napokban láttam az első nagy német háborus hangos filmet, a „West- front“-ot, amely sokban követi Remar- que regényét, ha nem is ezt dolgozza fel. Elejétől végig ágyudörgést, gépfegyverkattogást, srappellsüvitést és gránát robbantást hallunk ezen a filmen, ami elképzelhetően idegesítő, különösen, ha minden gépfegyverkattogás és gránátrobbantás után egy sereg embert látunk holtan felbukni. A hangosfilm azonban nem elégszik meg ezeknek a zörejeknek a visszaadásával, hanem még jobban próbára teszi az idegeket. Így az egyik jelenetben két katona ül útközvet után a fedezékben és rémülten hallgatják a távolból haldokló sebesült bajtársaik nyöszörgését és halálhörgé- sét. Nagy baj azonban az, hogy nem- csak ők hallják ezt a legszomorubb és leggyásosabb szimfóniát, hanem mi is a kényelmes zsöllyeszekekben és lud- borbzik a hátunk tőle. Van a filmek még idegroncsolóbb jelenete is. A véres roham után hosszú sorban szállítják a súlyos sebesülteket a tábori kórházba, ahol sokan örjögve ordítanak az elvi- selhetetlen fájdalomtól. Látunk itt has- lövéss, szétroncsolt végtagu és más könnyű sebesülésektől eltorzított embe- reket a műtőasztalon és halljuk is a nyögésüket és elnyújtott jajveszékeli- ket. Amikor egy katonát hoznak, aki- nek amputálni kell mindkét lábát, az orvos kétségbeesve állapítja meg, hogy elfogyott az éter és altatás, sőt érzes- tenítés nélkül hajtja végre a súlyos mű- tétet. Az orvos dolgozni kezd és a sebe- sült olyan állati fájdalommal ordít, hogy ez az ordítás egészen a velénkig hat és nem egykönnyen lehet megsza- badulni az emléktől.

Ennyi példa talán elég is a háborus hangosfilm illusztrálására, a további véres szörnyűségek leírását bizvást szí- vesen elengedi az olvasó. A hatás elképzelhető: a sajtóbemutatón, amelyen kérgesszívű kritikuskok és szakemberek ültek a nézőtérben, minduntalan a meg- borzadás moraja zugott végig és voltak gyöngébb idegzetűek, akik nem is tud- ták végignézni a filmet. Azt hallom, a film németországi előadásain több nő rosszul lett, mégis nagy siker volt. A siker titka megmagyarázhatatlan, még- is kételkedem abban, hogy a háborus hangos filmeknek igazi sikerük lehet. A hadviselték nem vágyódnak viszont- látni az egyszer átélt borzalmakat, a hadiözvegyeket és árvákat pedig beteg- gé teszi férjük és apjuk szörnyű halála- nak ez a tulságosan realis felidézése. A közönségnek nem érdekelt része arány- lag csekély és ezeket, különösen a hábo- rut már csak mint történelmi emléket ismerő fiatal, új generációt talán ér- dekli a háborus hangos ilm. De ezeket is csak ideig-óráig. Mert minden ide- gekre menő borzalmassága mellett is sok unalmas jelenete van az ilyen film- nek, amelyben a mese érdekességét sok- szer negyedórás gépfegyverkattogással akarják pótolni.

A háborus hangos filmeket minden valószínűség szerint hamarosan vissza fogja utasítani a közönség, amely a pénzéért, amelyet a mozijegyért ad, szó- rakozni akar, nem pedig két rettenetes órát átélni. Egy-két kísérlet még érde- kes, de a háborus hangos-filmek özöné- re semmiesetre sincs szükség. Egyetlen érdemük ezeknek a filmeknek a háboru elleni propaganda, amely hathatósabb, mint a néma filmknél. Ezek a hangos háborus filmek valóban hangosan ordí- tanak és bömbölnek a háborus rémségek megismétlődése ellen. Hogy lesz-e ilyen értelemben hatásuk? Ki tudja? Az em- berek között, sajnos, sokkal több a süket és vak, semmint gondolkó.

Az ho

Brutális k

Bucuresti—B Tegnapi számú sorozata nyomá zalmas torturát dó iju és leány kintókamrájáb tár alapítása kénytelen.

Ugyanakkor, guranca vezér a vizsgálóbizot lamtitkár könt gatták, az orhe háborító brutal dozatai — mely nek — ugyanc leányok voltak

A nemzeti-p tele után — i Dimineata — e megszünt a ren sek szakadatla ellen.

Ez az atmos hogy a zgurit lyó vizsgálat r orheii sziguran elkövetésében. nyugovóra tér hei városka lak Vasiliu rendőr tes tiszt, az ő g ros csendjének sitása. Vasiliu kozott. Semmi történt s egy tányás „sulyo egy temetkező vagy sintértele

Vasiliu ko

Es miközben melkedett, meg mi manifestur ket egy árokba — Tehát kom

a városban! — miszár ur, a m kell találni ö

Es Vasiliu ko mozni. Körülb ben indult el nából öt 16—2 leány. Gyülese dultak. Vasiliu detektiv sas-sz fedezte őket eg nek ezek a fia jönnek? Mics szönek az álla polgárság nyu komisszár azo manifestumol leányok között őket a rendőrs kat a hivatali először Dickle liu komisszár e ni felhivta Di orosz nyelven

Min kell

— Nem tudó választotta a fi nultam.

Ez a válasz komisszár.

— Tudnok r rábiainak tud vagtok! Áru mutatom nekt

Chafm Dick tani az orheii csak tizennyo már orosz isk ze sines a me is felhozta, h heii cionista s azért sem leh nistákhoz, his mozgalom. V nem igen töri. Neki minden , egyaránt ves ágot.

K

— Mit mind a fiura. — K az ugyanaz. S munista.

Dickler mi korrekciókat

Vigyázat! **Mindnyájunkat érheti baleset!** **Megütheti Ön is az 1 millió Lei főnyereményt,** Vigyázat!
ha sürgősen megveszi 100 leiert a cluji MENTŐ SORSJEGYET, melyet minden városban árusítanak
Folyószámla cluji „Albina“ Banknál
Vidéki megrendeléseket 117 lej előzetes beküldése ellenében a Központi Sorsjegyjroda Cluj, Str. Memorandului 16 számu gyorsan szétküldi.

Az orheii szigurancának mindegy, hogy cionista, vagy kommunista

Brutális kinzásokkal kényszerítettek kilenc orheii zsidó gyereket, hogy kommunista manifesztumok szerzőségét vállalják

Bucuresti—Bukarest, szeptember 16. Tegnap számunkban, a Dimineata cikksorozatát nyomán, ismertettük azt a borzalmas torturát, amelyet öt zsuritai zsidó fiú és leány a kisenevi sziguranc kinzókamrájában egy irodalmi könyvtár alapítása miatt elszenvedni volt kénytelen.

Ugyanakkor, amidőn a kisenevi sziguranc vezérfelügyelőség palotájában a vizsgálóbizottság tagjai Florescu államtitkár köntörfalazó expozéját hallgatták, az orheii sziguranc újabb felháborító brutalitás történt, amelynek áldozatai — mely összejártsága a véletlenek — ugyancsak fiatal zsidó fiúk és leányok voltak.

A nemzeti-praszpárt uralomra jövéte után — írja legújabb cikkében a Dimineata — egy napon rövid időre megszűnt a rendőrök és szigurancágenek szakadatlan hajszája az emberek ellen.

Ez az atmoszféra tette azt lehetővé, hogy a zsuritai rémségek ügyében folyó vizsgálat nem akadályozta meg az orheii sziguranc újabb terror-aktusok elkövetésében. Augusztus 27-én este már nyugovóra tért a poros és szomorú Orheii városka lakossága. Ezen az éjszakán Vasiliu rendőrkormányzó volt az ügyelet tisztja, az ő gondjaira volt bízva a város esendőségének és nyugalmának biztosítása. Vasiliu komiszar szörnyen unatkozott. Semmilyen súlyosabb eset nem történt s egy beszarabiai rendőrkapitány „súlyos eset” nélkül olyan, mint egy temetkezési vállalat halott nélkül, vagy sinitértelep kutyák nélkül.

Vasiliu komiszar elindul nyomozni

És miközben Vasiliu komiszar előlért el melkedett, megjelenik egy rendőr és holmi manifesztumokat ad át neki, amelyeket egy árokban talált.

— Tehát kommunista ágenek vannak a városban! — kiáltott fel Vasiliu komiszar ur, a manifesztumok láttán. Meg kell találni őket.

Es Vasiliu komiszar ur elindult nyomozni. Körülbelül ugyanabban az időben indult el az orheii cionisták otthonából öt 16—20 év közötti fiú és négy leány. Gyűlésen voltak és hazafelé indultak. Vasiliu komiszar egy londoni detektív sas-szemével és éberségével felfedezte őket egy ucasarkon. Mit keresnek ezek a fiatalok az ucean? Honnan jönnek? Micsoda bűnös összeesküvést szőnek az állambiztonság és az orheii polgárság nyugalma ellen? A zseniális komiszar azonnal kapcsolatot látott a manifesztumok és a fiatal zsidó fiúk és leányok között. Es diadalittasan bevitte őket a rendőrségre. A fiukat és leányokat a hivatal előszobájába állították és először Dickler Chaimot vezették Vasiliu komiszar elé. Az orheii nyomozó zseni felhívta Dicklert, hogy olvassa el az orosz nyelven irt manifesztumokat.

Minden beszarabianak tudni kell oroszul

— Nem tudok oroszul, komiszar ur — válaszolta a fiú. En román iskolában tanultam.

Ez a válasz szörnyen felbőszítette a komiszar.

— Tudnok kell oroszul. Minden beszarabianak tudnia kell oroszul. Kémekek vagytok! Árulók vagytok! Majd én megmutatom nektek!

Chaim Dickler hiába akarta bizonyítani az orheii Sherlock Holmesnek, hogy csak tizennyolc éves, hogy nem járt már orosz iskolában és hogy semmi köze sincs a manifesztumokhoz. Még azt is felhozta, hogy cionista, hogy egy orheii cionista szervezet tagja és már csak azért sem lehet semmi köze a kommunistákhoz, hiszen a cionizmus nemzeti mozgalom. Vasiliu komiszar azonban nem igen törte a fejét ilyen problémákon. Neki minden „izmus” egyformán gyanús, egyaránt veszélyezteteti az állambiztonságot.

Kommunizmus és cionizmus mindegy

— Mit mind okoskodszt itt — rivall rá a fiúra. — Kommunizmus és cionizmus, az ugyanaz. S aztán minden zsidó kommunista.

Dickler mindenekelőtt is kisebb testi korrekciókat kap, mert semmiáron nem

akarja elismerni a kommunizmus és cionizmus azonosságát. Vasiliu komiszar megragadja hajánál fogva s öklével ütlegelni kezdi az arcát. A szerencsétlen fiú felújultan ráesik egy szekrényre. Emiatt újabb ütést kap.

— Állj egyenesen, mert a szekrény drágább, mint a te fejed.

A láthatatlan verés titkai

Egy Jancu nevű sziguranc ágens kinzási specialista észreveszi, hogy a komiszar ur nem tud útni. Azaz hogy úgy üt, hogy annak nyoma marad. És kitanítja a komiszarát a láthatatlan verés titkaira. Dickler sir, ordít, jajveszék. Miután az ő kálváriájának vége van,

odaállítják a falhoz és rendre behívják a többieket. Linifker Berou, Stieklar Icu, Reful Kutzav és Abraham Duhovnai Dickler sorsára jutnak. A lányok igen enyhe elbánásban részesültek. A komiszar ur gavallér ember, megelégedett azzal, hogy félórán keresztül a legtragább és legközönségesebb szitkokkal becsmérelje őket.

A tortura vége az lett természetesen, hogy a fiúk és lányok mindent aláírtak. Elismerték, hogy kommunista szervezet tagjai, hogy ők terjesztették az orosz manifesztumokat. Kihallgattak ugyanazon este és ugyanazon ügyből kifolyólag egy Gerskovits nevezetű fiatallembert is. Ez már ismerte Vasiliu komi-

szar nyomozó zsenijét és mielőtt még hozzányultak volna, kijelentette:

— Ne üssenek... mindent megmondok. En nyomtattam a manifesztumokat, én terjesztettem őket! Mindent bevallok!

Nem lehet semmit sem rábizonyítani

Vasiliu komiszar mosolygott: — Ravasz vagy! Igen gyorsan vallsz be mindent. Nem te vagy a bűnös!

Es szabadlábra helyezte. De nem tette ugyanezt az öt fiuval. Alig a negyedik napon, — miután az egész város alarmirozva volt és a szülők kétségbeesetten rimázkodtak a rendőrség kapuja előtt, csak akkor helyezték őket szabadlábra, miután a rendőrség meggyőződött, hogy „nem lehet ellenük semmit sem bizonyítani”. A szerencsétlen fiúk napokon keresztül őrizték az ágyat, mozdulni sem tudtak. Vasiliu komiszar ellen feljelentés ment és a szankció valóban nem maradt el ebben az esetben. Egy szép napon a komiszar az orheii rendőrségről áthelyezték a kisenevi vezérfelügyelőségre...

Egy francia képviselő akciót indított a kamarában a Dreyfus-per titkos iratainak publikálása érdekében

Párizs, szeptember 16. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Schwartzkoppen ezredes, aki a Dreyfuss-affér ideje alatt a párizsi német követség katonai attaséja volt, néhány hónappal ezelőtt feltűnést keltő memoárjaival ismét a Dreyfuss-ügyre irányította a világ figyelmét. Schwartzkoppen ezredes kifolytatatlan dokumentumok alapján kimutatta, hogy Dreyfuss ártatlanságáról igen magas francia katonai körökben is tudomásuk volt és hogy milyen súlyos igazságtalanságok történtek a meghurcolt zsidó kapitánnyal szemben.

Schwartzkoppen memoárjai alapján

az Emberi Jogok Ligája elhatározta, hogy kérni fogja a francia kormánytól az összes, idevonatkozó hivatalos akták és különösen azon dokumentumok közzétételét, amelyekre Schwartzkoppen hivatkozott. Henri Guernut képviselő a napokban interpellációt intézett az ügyben Briand külügyminiszterhez, akitől megkérdezte, hogy mikor hajlandó a francia kormány többek között nyilvánosságra hozni azt a levélváltást, amely a Dreyfuss-ügyben annakidején a francia és német kormányok között történt.

Briand válaszában kijelentette, hogy ezeket az aktákat már felhasználták,

egyebek között Josef Reinach Dreyfuss-brosurájában is. A francia kormány egy bizottságot delegált mindazon 1871—1914. korszakra eső akták átvizsgálására, amelyek a francia-német relációkkal kapcsolatban állnak. Ezek között szerepelnek a Dreyfuss-levélváltás aktái is.

Guernut képviselő nem nyilatkozott afelől, hogy tudomásul veszi-e Briand választát. Nincs kizárva, hogy a francia külügyminiszternek a genfi népszövetségi tanácskozásokról való hazatérte után a francia kamarában széles körű megvitatás tárgyat fogja képezni a Dreyfuss-ügy egész komplexuma.

Belga mintára szövetkezetet alapított a központi segélybizottság a leégett zsidó Borsa felépítésére

Fischer József dr. megszerezte a kormány támogatását a szövetkezetnek és 262 hold erdő kitermelésének engedélyét a borsai károsultak javára

Cluj—Kolozsvár, szeptember 16. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A borsai tüzkárosultak érdekében folytatott segélyakció hatalmas lépéssel jutott előbbre. A kolozsvári központi segélyező bizottság ugyanis elhatározta, hogy Borsán megalakítja a kölcsönössegély alapon működő szövetkezetet, amelynek egyedüli célja a leégett házak felépítése lesz.

A központi bizottság a belgiumi szövetkezetek mintájára kívánja felállítani a szövetkezetet, ahol ugyanis a háboru befejeztével egész tartományokat építettek fel ezek a szövetkezetek a lakosság és az állam támogatásával. A segélyező bizottság a szövetkezet rendelkezésére kívánja boesátani a már eddig is összegyűjtött összegeket, amely azután teljesen önállóan és az érdekeltek szabad elhatározása alapján fogja megkezdeni az építkezéseket.

Miután a Kolozsváron székelő segélyező bizottság teljesen magáévá tette a szövetkezet felállítására vonatkozó tervezetet, megbizta dr. Fischer József képviselőt, tegye meg a szükséges lépéseket a kormánytól, hogy a hatóságok minden lehető eszközzel támogassák a szövetkezetet.

Fischer József képviselő ebben az értelemben már interveniált is Maniu miniszterelnöknel, Vaida belügyminiszternél, valamint Andrei földművelésügyi alminiszternél, akik biztosították a szövetkezetet a kormány teljes támogatásáról. Fischer dr. tárgyalásokat folytatott még a kormány tagjaival annak a tizenkétmillió lejnek felosztásáról is, amelyet a kormány tudvalevőleg a különböző károsultaknak felsegélyezésére kíván fordítani. Fischer képviselő rámutatott a kormány tagjai előtt arra, hogy a borsai szerencsétlenség áldozatai

sokkal nagyobb arányu segítséget igényelnek és a tizenkétmillió lejt maradék nélkül a leégett Borsa felépítésére kellene fordítani. A kormány tagjai azonban ebben a kérdésben még nem döntöttek véglegesen.

Ezután Fischer József a földművelésügyi minisztériumban tett lépéseket és sikerült elérnie, hogy a minisztérium százötven hold borsai községi erdő és 112 hold borsai közbirtokossági erdő kitermelését engedélyezték kizárólag a borsai tüzkárosultak javára.

Vajda belügyminiszter dr. Fischer in-

terveniójára utasította a bukovinai tartományi igazgatót, hogy készítsen pontos kimutatást a sucevai, balaceanai és a többi bukovinai községekben történt rombolásokról és károkról, hogy az állam megfelelő formában kártalanítást nyújthasson, anélkül azonban, hogy ez a kártérítés a már említett 12 millió lejt terhelje.

Valószínűnek tartjuk, hogy a központi segélyező bizottság elhatározása folytán megalakulandó szövetkezet, még a tél beállta előtt akcióba lép és megkezd működését.

A máramarosi országuton újra felébredt a betyárvilág

Egy szekér öt utasát félholtra verték és kirabolták a banditák

Sighet—Máramarossziget, szeptember 16. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A máramarosszigeti országuton időről-időre fegyveres haramiák bukkannak fel, akik veszélyeztetik a keresztül haladó szekerek és autók utasainak életét és vagyonbiztonságát. A csendőrség nagy erőfeszítéseket tett eddig is az országutak megtisztítása érdekében, de ez az igyekezet azonban úgy látszik nem járt kellő eredménnyel, mert tegnap hajnalban újabb vakmerő rablótámadás zavarta meg az országutak békéjét.

A hajnali órákban egy öt utassal megrakodott szekér haladt a Gutin-hegység tövében fekvő Desze községből Aknasuhatag felé. Alig pitymalott, amikor az utmenti eserből ál-

lig felfegyverkezett haramiák rohantak az országutra és megállásra kényszerítették a szekeret. A banditák pénzt követeltek a szekér utasaitól, akik azonban vonakodtak pénzüket átadni és szembeszálltak támadóikkal. Valóságos közelharc keletkezett a szekér utasai és a támadók között, végül is a banditák a szó-szoros értelmében félholtra verték az utasokat. A délelőtti órákban az arra járó szekerek az országut árkában bukkantak rá a hajnali kaland szenvedő hőseire. A támadás áldozatainak személyazonosságát mindezeideig nem lehetett megállapítani, mert a máramarosszigeti csendőrkapitányosság hivatalos értesítést még nem kapott az ügyről.

el a háborus jelene-most kezdődő filmangos filmek jegy-ny ágyun”, a Remar-közönség egész se-filmekkel fog meg-szezonban és az első-an nem érdektelen-a filmekről és hatá-

hangos filmen a vi-rualása sokkal job-erejével, mint a né-ata borzalmasabb ha-láttam az első nagy-gos filmet, a „West-ában követi Remar-nem is ezt dolgozza-ágyudörgést, gép-srapnell-süvitést és-allunk ezen a filmen, idegesítő, különösen, verkatagóság és grá-egy sereg embert lá-akni. A hangosfilm-szik meg ezeknek a-szaadásával, hanem-ra teszi az idegeket-etben két katona ül-ezekben és rémülten-ól haldokló sebesült-gését és halálhörg-ában az, hogy nem-t a legszomorubb és-fóniát, hanem mi is-vezésekkben és lud-ble. Van a filmnek-jelenete is. A véres-sorban szállítják a-a tábori kórházba, e-ordítanak az elvi-tól. Látunk itt has-t-végta és más-tól eltorzított embe-és halljuk is a-ajtott jajveszékélésü-atonát hoznak, aki-l mindkét lábát, az-állapítja meg, hogy-altatás, sőt érzeste-a végre a súlyos mű-ozni kezd és a sebe-fájdalommal ordít, egészen a velknig-nyen lehet megszaba-

n elég is a háborus-rálására, a további-leírását bizvást szil-olvasó. A hatás el-bebematón, amelyen-sok és szakemberek-minduntalan a meg-gott végig és voltak-ek, akik nem is tud-íltet. Azt hallom, a-előadásain több nő-nagy siker volt. A-gyarázhatatlan, még-an, hogy a háborus-igazi sikerük lehet-vágyódnak viszont-telt borzalmakat, a-árvákat pedig beteg-ajuk szörnyű halála-a reális felidézése. A-rdekelt része arány-ét, különösen a hábo-történelmi emléket-generációit talán ér-ngos film. De ezeket-ert. Mert minden ide-massága mellett is-te van az ilyen film-ese érdekességét sok-épfegyverkatagóssal

os filmeket minden-át hamarosan vissza-közönség, amely-mozijegyért ad, szó-pedig két rettenetes-ét kísérlet még érde-ngangos-filmek özöné-es szükség. Egyetlen-filmeknek a háboru-amely hathatósabb-aknél. Ezek a hangos-óban hangosan ordí-n a háborus rémségek-n. Hogy lesz-e ilyen-? Ki tudja? Az em-ak, sokkal több a süke-ondolnók.

Vigyázat!

rsan szétküldi.

Curtius a kisebbségekről, Apponyi a világ-békéről beszélt a Népszövetség tegnapi ülésén

„Magyarország távol van még attól, hogy szomszédaival politikai jóviszonyban éljen, de őszinte gazdasági tárgyalásokba kezdett velük“

Genf, szeptember 16. A Népszövetség ma délelőtti ülésének nagy eseménye Apponyi beszéde volt.

Apponyi beszédében előre bocsátotta, hogy nem foglalkozik bővebben Pán-Európa megszervezésének kérdésével, mert ebben a magyar kormány jegyzéke világosan és határozottan ki fejtette álláspontját. Két pontot azonban részletesebben akar érinteni. Az egyik abban áll, hogy Briand oda-módosította gondolatát, hogy előbb a gazdasági szövetkezés problémáját vitassák meg, csak azután térjenek át a politikai szövetkezés kérdésére. Logikusnak pedig inkább az látszanék, hogy előbb politikai megértést létesítsenek és ennek alapján oldják meg a gazdasági kérdéseket. De a mai helyzetben valóban a gazdasági közeledés kérdése az, ami inkább megérett.

Magyarország és szomszédai

Példa erre — folytatta beszédét Apponyi — a Magyarország és szomszédai közötti viszony. Magyarország, sajnos, távol áll még attól, hogy szomszédaival politikai egyetértésben éljen, nem remélheti, hogy ez egyik napról a másikra bekövetkezzék. De mezőgazdasági állam lévén, szomszédaival együtt érzi a válságot és ezért őszinte tárgyalásokba bocsátkozott velük a közös megoldás érdekében. Ime, ez példa arra — jelentette ki emelt hangon Apponyi —, hogy a nehéz politikai helyzet sem akadályozza meg a közös gazdasági érdekek nyílt megvitátását. A nemzeteket ma legyőzhetetlen kényszer hajtja a megegyezéshez, bármilyen érzelmi szempontok is válasszák el őket egymástól.

Ezután a Népszövetség működésének kritikájára tért át Apponyi.

Először — mondta a leszerelés kérdése áll. Mi, akik a legyőzött népekhez, az egyoldalúan lefegyverzett nemzetek kategóriájához tartozunk, hálásak vagyunk a brit külügyminiszternek, hogy a mai helyzet tarthatatlanságára rámutatott. A legyőzött államok teljesen ki vannak szolgáltatva a le nem fegyverezett államok kényekedvények. Önök, akik a tulsó oldalon állnak, azt kívánják, hogy törődjünk bele a békeszerződésekbe és tartsuk tisztelben azoknak rendelkezését. Ha erre a kívánalomra ellenkivánnalommal felelhetünk, akkor azt mondanám: hajtsák végre lojális és igazságos módon önök is a szerződéseket, a javunkra szolgáló néhány rendelkezéssel együtt; tegyék ezt ugyanolyan szabab-tossággal, amilyentőlünk kívánnak a

terhes rendelkezések betartásában.

Ezután arra a kérdésre tért át Apponyi, hogy mennyiben akadályozza meg a döntőbíráskodás és Kellogg-paktum a háborút.

Félős, hogy az az állam, amely háborút akar indítani, mindig fog ürügyet találni arra, hogy magát meg-tamadottnak mondassa.

A lelkek békéjéért

Nem pillanatnyilag biztosított bé-két akarunk — jelentette ki az ősz szónok feszült érdeklődés közben —, nem egyesek fegyverkezésének, mások leszerelésének ingatag alapjára válta-kozó politikai kombinációkra felépí-tett békét akarunk, hanem olyan bé-két, mely általános meggyőződésen, egyetemes érzésen nyugszik, amely megadja a lehetőséget minden nemzet-nek, hogy érvényre juttassa, amit egyénisége az emberiségnek nyújthat.

Kevés a reményem, hogy életben maradhatok, amíg ez az állapot bekö-vetkezik.

Curtius a kisebbségi kér-désről

Genf, szeptember 16. A Népszövetség délutáni ülésén Curtius német külügy-miniszter megköszönte a népszövetségi tanácsnak Stresemann emléke iránt ta-nusított kegyeletét, amire csak most nyílt alkalma.

Beszéde további folyamán a külügy-miniszter rámutatott arra, hogy a nem-zetközi politikában az utóbbi időben a béke biztosítása felé történik orientáló-dás. Kijelenti a német kormány nevé-ben, hogy a nemzetközi problémák elin-tézése során a német birodalmat esaló-dás érte, mindazonáltal részt akar venni a békét biztosító munkában. Az előtte felszólalók jelentős beszédekben méltat-ták a béke fontosságát, amelynek egyik garanciája lenne a leszerelés. Utal Hen-derson beszédére, amelyet a német kor-mány is teljes mértékben támogat. Ki-vánatosnak tartja, hogy a Népszövetség egy éven belül hívja egybe a leszerelési konferenciát és röviddel azután az ott hozandó határozatoknak szerezzenek gyakorlati érvényt.

A kisebbségi kérdéssről szólva, Curtius kijelenti, hogy egyetlen európai állam sem érzi annyira a háboru utáni idők és a gazdasági válság nyomását, mint éppen Németország. Mégis kell, hogy figyelmét oda fordítsa ama testvérek felé, akik Európa többi országaiban, mint német kisebbségek élnek. A problé-ma sokkal súlyosabb, semmint azt a Népszövetség bizonyos köréi gondolják. Kéri a tanácsot, hogy alaposan foglal-kozzzék a kisebbségi kérdéssel és tekint-se azt egy nagy világtörténelmi problé-mának.

A leszerelés az előfeltétele a békének

Az európai föderációról szólva han-goztatta, hogy föderációt tanulmányozó bizottságba be kellene venni azokat az államokat is, akik kívül vannak a Népszövetségen, de akiknek érdekük az eu-rópai béke. Ami Németország mai kül-politikáját illeti, annak irányvonalát Stresemann állapította meg és a német kormány ettől az iránytól nem kíván eltérni. Az európai föderációt Német-ország is kívánatosnak tartja és ha po-

litikai együttműködés nem is valósi-títható meg, akkor legalább a vámuniót kell minden körülmények között életbe-léptetni.

Sciolaja olasz fődelegátus a leszere-lés kérdésében teljesen Henderson állás-

ZONGORA, HEGEDŰ

és cselő iskolák, vagy bármily kotta legolcsóbban kapható

Király János zeneműszaküzletében Cluj, Főter 15 szám

pontján van, a leszerelést nem lehet többé halogatni. Az európai föderáció-nak szintén híve és legalább a vámunió-minél előbb való megvalósítását akarja.

Tévedésből keverték bele Opris kapi-tány nevét a kolozsvári ucai botrányba

Nehezen halad a katonai hatóságok vizsgálata

Cluj-Kolozsvár, szeptember 16. (Az Uj Kelet tudósítójától). A péntek éjszakai, kolozsvári ucai botrány ügyében a vizsgálat nehezen halad előre. A tér-parancsnokság részéről Botli tábornok személyesen vezeti a kihallgatásokat, a rendőrség részéről pedig Ilea Romulus első kerületi alkapitány vette jegyző-könyvbe egy a panaszosok, mint az ügy-ben szereplő tisztek vallomását. A vizs-gálat menetét erősen befolyásolja az a tény, hogy az incidensek egyik főszereplője: Cristescu kapitány még szombaton délelőtt Bukarestbe utazott, ahol részt-vevő a baneasai repülőversenyen és még nem tért vissza Kolozsvárra. Itt emlit-jük meg egyébként, hogy a verekedésről kiadott első rendőri jelentésben, amelyet mi is leközlöttünk, tévesen szerepelt Opris százados neve, aki a kritikus éjszaka-n nem is tartózkodott Kolozsváron. A rendőrség emberei Opris kapitányt Christescu századossal tévesztették össze, miután mindkettőnek szerepe volt Károly király hazahozásában.

Az eddigi kihallgatások eredménye-keppen megállapítható, hogy a botrány-ban csakis Christescu és Budac kapitá-

nyok vettek aktív részt, míg a társasá-gukban volt öt másik repülőtest csak a passzív szemlélő szerepét töltötte be. Feltűnést keltő új részlet az ügy jelen-legi állásában az, hogy a rendőrség ut-sítást kapott az államrendőrségi felügye-lőségtől, hogy a térparancsnokságon fel-vett összes jegyzőkönyvekről készítsen másolatot és az ügy összes iratait a leg-sürgősebben terjessze fel a belügymi-nisztériumhoz.

Az a tény, hogy közvetlenül az eset utáni zürzavarban senkinek sem jutott eszébe, hogy az incidens szereplőit leiga-zoltassa, sok keblemetlen tévedésre és névcsere-re adott alkalmat, amint azt Opris kapitány indokolatlan szerepelté-se is bizonyítja. Hasonló névcsere történt Joan Vătăseanu egyetemi titkárral. Az első rendőri jelentés szerint ő volt az akit a tisztek a Palace-kávéház előtt két hölgy társaságában megtámadtak, utó-lag azonban megállapítást nyert, hogy a támadás szenvedő hőse dr. Vătăseanu Joan, az egyetemi könyvtár tisztviselő-je. A két név hasonlósága ejtette té-vedésbe a hatóságokat.

A Somre Sabbot beadványt intézett a szombat érdekében a Népszövetséghez

Berlin, szeptember 16. A szombatot megtartók világszövetsége, a „Somre Sabbot“ beadványt intézett a naptárre-form ügyében a Népszövetséghez. A beadvány így hangzik:

Eric Drummond urnak, a Népszövetség főtítkáranak

Genf

„Uram! A szombati munkaszüneti nap szentségét megtartók világszövetségé-nek, a Somre Sabbotnak alulírott el-nöksége alázatosan tudomásul adja Ön-nek az alábbi határozatot, amelyet a szövetség a múlt hónap végén megtar-tott első világtörvényes egyhangu-lag elfogadott.

Az 1930 augusztus 24-től 26-ig Berlin-ben ülésező Somre Sabbot világtör-vényes behatón foglalkozott a terve-zett naptárreformmal. Abban a fölisme-résben, hogy a hetedik nap megszenté-lése a Biblia isteni művében kitépheté-lenül összefügg a zsidó néppel, a világ-kongresszus fölhívást intéz az egész kul-túrvilághoz, különösen pedig azokhoz a körökhöz, amelyek a naptár megváltoz-tatásával foglalkoznak, hogy a reformot olyan módon hajtsák végre, amely a szombat stabilizálását biztosítja.

Súlyos lelki csapást jelentene a zsidó-ságra, ha egy blankó-nap beiktatásával a naptár mozgó szombatot írta elő. E határozat megmagyarázása érdeké-ben bátrak vagyunk a következőket elő-adni:

Az általunk összehívott világtör-vényes foglalkozott mindama kérdések-kei, amelyek a szombat szentségét ve-szélyeztetethetik. A kongresszuson egyébként Európa zsidó lakta országaiból és Palesztinából, Amerikából és Dél-Afri-kából 260 delegátus vett részt, úgy hogy a kongresszus határozatait a világ zsi-dóságának akarataként kell tekinteni. A megtárgyalt problémák között ki-magasló szerepe volt a naptárreform-nak. Azok az érvek, amelyek szükséges-és teszik ezt a reformot, figyelemmel és helyesléssel találkoztak. Másfelől azonban összeegyeztethetetlennek tar-tották a modern jogérzéssel, hogy a ter-vezett reform vallási érzések megsérté-sével és ősi, megszentelt hagyományok

semmibe vételével jöjjön létre, eltekint-ve attól, hogy ezzel számos egzisztén-ciát is veszélybe sodornak. Amennyiben a blankó-nap elvét elfogadják, vagyis a szombatot mozgó napnak deklarálják, a vallásos zsidók a dolgok ilyen szabá-lyozása esetén esetleg továbbra is meg-tartanak a különböző munkanapra eső szombataikat, vagy pedig kénytelenek lennének lelkiismereti kényszer alatt a szent napot megsérteni.

A szombati világtörvényes tehát elfogadta a fenti határozatot, de egyut-tal kiutalt is keresett. Ezt pedig a kong-resszus abban találta, hogy a szándékolt blankó-nap helyett az új naptár minden ötödik, illetve hatodik évében iktassa-nak be egy szökőhetet, vagy pedig hu-szonkét év után egy szökő hónapot. Sem az egyik, sem a másik újítás nem okoz-na nagyobb megterhelést az új naptári rendszeren. Hiszen a blankó-napok eb-ben a rendszerben nem elvi jelentősé-gűek.

A Népszövetség a közeli hónapokban fogja tárgyalni a beadványt.

— Egy magyar mérnök olyan légi tor-pedót talált fel, amely teljes biztonság-gal robbantja fel a repülőgépeket. Lon-donból jelentik: Tihanyi Kálmán ma-gyar mérnök tegnap bemutatta légi tor-pedóját angol szakértők előtt. A torpedó egy kis repülőgép, amelyet a földről rá-dióhullámok irányítanak s óránkinti 400 kilométeres sebességgel suhan tova tet-szés szerinti irányban még a cikk-cakk-ban menekülő repülőgépek után is, mindaddig, míg bele nem rohan és fel nem robbantja. A tegnapi kísérleti be-mutaton a gépet a feltaláló nem töltöt-te meg robbanó anyaggal, hogy a gépbe beülhessen és azt személyesen vezethes-se. A kis gép startjával egyidőben kö-tött léggömböt bocsátottak a magasba, amelyet az egyenes országúton kilene-ven kilométer óránkénti sebességgel ha-ladó gépkocsi vitt előre. A légi torpedó 230 kilométeres gyorsasággal pillanatok alatt beírta a léghajót. Angol szakkör-ökben a találmány nagy feltűnést kel-tett. A jövő hadászatban kétségkívül egyik legveszedelmesebb légi támadó fegyver lesz.

ISKOLÁSOK!
Falitanrend, zsebtanrend, könyvjegyzék, betétkönyv
ingyen
LEPAGENÁL CLUJ

MÁRTONFFY GYULA
szücs és szörme üzlet

(Azelőtt Mártonffy Testvérek) a Cluj, Piața Unirii 20 szám alól Strada Memorandului (Unió-ucca) 6 szám alá helyezte át.

Dus választékban áll b. vevőim rendelkezésére a legújabb divat szerint készült szörme-áru raktáram. — Árúim a legjobb minőségű kül- és beföldi anyagból izléses kivitelben készülnek. — Megrendelések, átalakítások és javítások leggyorsabban, legjobb kivitelben, szolid árak mellett eszközölhetnek.

Saison kezdetére való tekintettel árainból 20 százalék kedvezményt adok

Mielőtt szörme szükségletét beszerezné, áruimról és azoknak szolid árainról kérem meggyőződni

Szerda, 1930
Szt
A gyár sze
az elviselhe
Cluj—Kolozsv
Uj Kelet tudósi
11 órákor a kol
cipőgyári üzem
tették a munkát
szabb ideje huz
ferenciák egy
sikerült is néhá
len tárgyalások
kások részéről
merült fel, hog
nem respektáljá
a szakszervezet
lapadásokat. A
kielésződött és
hogy ma délelő
leállott és a cipő
szüneteltetni. A
latban kérdést
művek vezetőség
kező felvilágosít
A Derma
— Alapjában
hogy a cipőüzem
tek sztrájkba, a
szólván semmifé
jelenleg nincsen
hangoztatják, ho
tuloráztatjuk ók
akarjuk törni a
dolgozó munkáso
ennek az állításm
foglalkoznánk, m
amennyiben a mu
sérülmi van, az
tív szerződés mó
tatására és elint
nak az lett volna
esetleges panasz
sághoz forduljan
tud dönteni, ott v
panaszbizottság, a
nak négy, a gyár
selője toglal helye
ban a munkások
nak és így bizal
volna hozzá, amin
gy mi, mint a
a bizottság döntés
— Mindezeket a
a munkások ezut
egy két héttel eze
előterjesztettek ug
elő, ez azonban el
hanem azért, mert
ta jogosultnak. M
mentek a bizottsá
ilyen gyűlésükön eg
tak el és azt tova
Miután a határozat
és így nem lehet t
képpen ki intézte
nem tudtunk válas
meglepetésünkre m
hogy szándékukat
forátusnál bejelent
ba léptek. Mi en
okát nem a gyáron
a gyáron kívül ke
binós kezek művét
négtelen, hogy eze
tező eljárással a m
ogi helyzetbe sodó
magunk részéről e
elentést tettünk a
forátusnak, amely t
áratlan üzemszün
artani.
Mit mon
Kérdéssel fordul
gyári sztrájk ügyéb
ások országos zse
troia szakosztályve
elvilágosítást adta:
— A munkások m
yalásokat folytat
ával, amely arra t
kordmunkások bé
ollektív szerződés s
ig az akkord bérek
e nincs. Egyes ak
szálaszkos bérleszáll
igazgatóság. Ugy
öt napi 12 óráról
l. A munkások a
engülték és ha va
t, a gyár válasza
ja a munkát, men
— Napirenden volt
ár a legválogato
g a nyomorult fiz
bet igyekezett lev
álemző erre az egyi
esete, akire ráfogt

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő: Jánbor Ferenc
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

Előfizetőinkhez

A zsidó nagyünnep előtt kéri szívesen fordulunk előfizetőinkhez. Nehéz viszonyok között gazdasági inség közepette, zsidó egzisztenciák összeomlásának sivar napjaiban kérjük barátainkat és olvasóinkat: legyenek segítségünkre!

A lap előállítására rengeteg anyagi eszközt vesz igénybe. A papír és munkabérek, a hírszolgálat és kiadóhivatali szervezetség roppant költséggel csak akkor lehetünk egyensúlyban, ha előfizetőink pontosan teljesítik kötelezettségeiket és lelkiismereti kérdésnek tekintik, hogy lapjukat, az erdélyi zsidóság harcos organumát becsületesen támogassák.

Hatványozottan van szükségünk most arra, hogy Erdély zsidói, ha kell áldozatkészséggel is mellénk álljanak. A zsidóság kétségbeesett helyzetében egy biztatás, egy boldogabb jövő érdekében dolgozunk. Alljanak tehát mellénk mindazok, akikért küzdünk. Fizessék adósságaikat, fizessenek elő és szerezzenek új híveket az Uj Keletnek.

AZ UJ KELET
KIADÓHIVATALA

— Victor Nillson, a híres svéd repülő százötven méter magasságból lezuhant és életét vesztette. Londonból jelentik: Stockholmól jelentik, hogy Victor Nillson híres svéd repülő, aki annak idején elsőknek közelítette meg Upland nevű gépén a Nobile-expedíció sátoráborát és nekik élelmiszert dobott le, tegnap repülőgépevel százötven méter magasságból lezuhant és mechanizmusával együtt a gép romjai között vesztette életét.

— Az egész földön lehet majd fogni Amerika legnagyobb rádióállomását. Londonból jelentik: Az Evening News newyorki jelentése szerint az amerikai Schenectady nagy energiájú rádióállomás engedélyt kapott arra, hogy adóenergiáját 200 kilowattal emelje fel. Amerikai rádiószerkezők az energia roppant arányaira való tekintettel biznak abban, hogy alig lesz a földnek olyan pontja, ahol az állomást egyszerű vévőkészülékkel is ne lehetne majd hallani.

ELJEGYZÉSEK. Léb Ilonka Cluj és Kasztnér Andor Szászrégen jegyeztek. (Minden külön értesítés helyett.) Simon Zsóka (Zálan) eljegyezte dr. Friedmann Adolf (Cehul-Silvânia).

— Uj bórdíszművezet Kolozvár. Székely Sándor bórdíszmű- és kofferárugyár Szatmár, Clujon, Reg. Ferdinand (volt Wesselenyi ucca) 15. szám alatt, a D'Or illatszertár helyiségében bizományi lerakatot létesített. A legszebb és legújabb külföldi modellek után tökéletes kivitelben elkészített áru biztonnal feltűnést fognak kelteni a közönség körében, amely régen nélkülözi egy olyan bórdíszmű beszerzési helyét, ahol elsőrangú árut kaphat eddig példátlan olcsó árakon.

— Dawes tábornok beszéde a Manchester-Liverpool vasútvonal százéves jubileuma alkalmából Londonból jelentik: A Manchester-Liverpool közötti vasútvonal megnyitásának századik évfordulóján tartott emlékünnepen Dawes tábornok, az Egyesült Államok nagykövete is jelen volt a beszédet is mondott, amelyben kihangsúlyozta a gőzvasutnak az emberi civilizációra gyakorolt hatását.

— Ujabb halálos ítéletek Moszkvában. Párizsból jelentik: Moszkvából jelentik, hogy a G. P. U. kereskedelmi és szállítási vállalatoknál új ellenforradalmi tevékenységet leplezett le, melynek eredményeként három halálos ítéletet hoztak és kilenc vádlott ellen hosszú időtartama szabadságvesztés büntetést szabott ki.

Fischer Tivadar dr. Borza államtitkárnál interveniált a párhuzamos leánygimnáziumi osztály felállítására érdekében

Borza államtitkár a kérdés jóindulatú elbírálását ígerte meg

Bucuresti—Bukarest, szeptember 16. Megemlékezett az Uj Kelet arról, hogy Fischer Tivadar dr. az iskola nélkül maradt kolozsvári első gimnázista zsidó leányok érdekében Bukarestbe utazott, hogy a közoktatásiügyi kormány előtt feltárja azt a jogfosztást, amelyet az első gimnáziumba beiratkozni akaró zsidó leánytanulók terhére követtek el azzal, hogy helyhiány címén egyszerűen megfosztották őket az iskolától.

Fischer Tivadar Borza államtitkár előtt feltárta a zsidó tanulók és zsidó

szülők kétségbeesett helyzetét és erélyesen követelte, hogy az elkövetett jogfosztást sürgősen orvosolják és a kimaradt zsidó leányok részére állítsanak fel párhuzamos osztályt a Principesa Elena gimnáziumban.

Borza államtitkár meglepetéssel hallgatta a zsidó képviselő által feltárt adatokat, kijelentette, hogy be fogja kérni sürgősen az adatokat, a kérést a legnagyobb jóindulattal fogja elbírálni és két-három napon belül megadja a választ a memorandumra.

Epítsük fel a leégett zsidó Borsát!

Mai kimutatásunkat itt adjuk:

Nusfálán	300 lej
Kara Jenő	300 "
Gottlieb Bernát Birgezd	300 "
Hecht József	250 "
Löbli Lázár	200 "
Zilberstein Rezső	200 "
Barminka Hermann	105 "
Grünfeld Mór	100 "
Friedmann Farkas	100 "
Rosenthal Ferenc	100 "
Hecht Salamon	100 "
Lampert N. Oradea	100 "
Hecht N. Bistrita	100 "
Többek	355 "

Gurahont-Josasel

Weisberger Adolf	700 "
Pollatsek Ignátz	300 "
Grossmann Dániel	300 "
Pollatsek Samuel	250 "
Höng Vilmos	200 "
Pollatsek Henrik	100 "
Rotschild Albert	100 "
Fuchs Sándor	100 "
Havas Adolf	100 "
Róth Lipót	100 "

Steinberger	100 "
Mocsky-Blum	100 "
Singer Lajos	100 "
Neustadt Géza	100 "
Höng Hugó	100 "
Többek	310 "

Fenti összegeket kimutattuk már egy összegben folyó hó 11-i számunkban.

Ada

Izraelita Hitközség	5.308 lej
---------------------	-----------

Petrozsény

Wizo, Barisszia, Trümpeldor	4.000 "
-----------------------------	---------

Toplita

Orth. izr. hitközség	3.300 "
----------------------	---------

Beszterce

Rohrlík & Brechier	1.000 "
--------------------	---------

Nopolocanti

M. Birnbaum gyűjtése	548 "
----------------------	-------

Kolozsvár

Lelkes sómér-barát	500 "
--------------------	-------

Összesen: 14.356 "

Eddig kimutatva: 1.329.902 "

Gyűjt. eddigi összege: 1.344.258 "

— Halálozás. Családi okok miatt elkesve adjuk hírül most egy derék, igaz zsidó tragikus halálát. Stern József, a Zsidó Nemzeti Szövetség és az Uj Kelet egykori főtisztviselője, július 19-én harminckilenc éves korában örökre lehunyt szemeit. A kevesek közé tartozott, aki minden szabad idejét talmudi tanulmányokkal töltötte. A mizrahi lelkes híve volt és számos élvezetes előadást közönhetett neki. A marosludasi rabbi fiát vesztette Stern Józsefben, aki özvegyet és három árva hagyott maga után.

— A Ferdinánd király uti nagytemplomban a még fennmaradt templomülések folyó hó 21-ig adatnak bérbe a jelentkezőknek, a hivatalos órák alatt. Hitközségi iroda: Cal. Reg. Ferdinand 54. sz. I. emelet délelőtt 9—1-ig, déután 3—6-ig.

— GYLKOSSÁGGAL VADOLJA SAJÁT MAGÁT. Prágából jelentik: A rendőrség két nappal ezelőtt letartóztatott egy fiatalembert, akit a Wilson pályaudvar kapusa juttatott a rendőrség kezére. A fiatalember ugyanis jegy nélkül érkezett meg Prágába az olmuízi vonattal. Leigazoltatták és igazolványai szerint megállapították, hogy Bialik Ferencnek hívják, egyetemi hallgató. A rendőrségen azonban azt állította, hogy igazi neve Olesák József, krakkói származású és még július 27-én a Tátrában a Csorba tónál megölte Bialik Ferencet, ennek 60.000 korona készpénzét és igazolványait magához vette. Később azonban félt, hogy a pénz alapján le fogják tartóztatni s ezért a pénzt a tárcával együtt elhajította. Amint a fiatalembert egy prágai nővel szembesítették, az kijelentette, hogy Bialik Ferenczel azonos a fiatalember, ki mint albérlő lakott nála. Bialik-Olesák azonban továbbra is megmarad előbbi kijelentése mellett, hogy ő gyilkolt és nem Bialiknak, hanem Olesáknak hívják. A fiatalembert átszállították a kerületi bíróság fogházába anélkül, hogy meg tudták volna állapítani, hogy miért vádolja magát gyilkossággal.

— Zsidó szülők, akik gyermekeik mellé privát tanítókat, vagy nyelvtanókat keresnek, forduljanak a Zsidó Menzához, Calea Dorobantilor (volt Honvéd ucca) 11. Amellett, hogy gyermekeik szakszerű oktatásban fognak részesülni, lehetővé teszik a zsidó diákoknak, hogy egzisztenciájuk biztosíthatassék.

— Mindazon diákok és diáklányok, akik a Zsidó Menzán való ellátásra igényt tartanak, jelentsék ezt be legkésőbb e hó 25-ig a Zsidó Menzán, Calea Dorobantilor (volt Honvéd ucca) 11. sz. alatt.

— HUSZONHAT ÓRÁIG A VIZ ALATT. New-Orleansból jelentik: A Portschartram tavon borzalmas kalandban volt része Nick Danese buvárs kapitány. A tavon hidat építettek és a hatvankétéves kapitány buvároöltözékben leszállt a víz alá, hogy emereinek a munkáját ellenőrizze. Amikor a tó fenekére ért, hirtelen elszakadt a lebocsátó zsinór és csak a levegőt szolgáltató cső maradt épségben. A lebocsátó ponton ember azonnal megkísérelték a mentést, azonban a hirtelen támadt szélviharban, amely óriási hullámokat csapott a tavon, minden fáradozásuk hiábavaló volt. Az agg kapitány huszonhat óra hosszát volt a víz fenekén, míg végre sikerült a felszínre huzni. Ezalatt az idő alatt az iszap és a kagylók teljesen elborították Daneset, aki ájultan esett össze, amikor a felszínre ért, mert minden ellenállóereje felmondta a szolgálatot. Ha a mentés csak egy negyedórát késett volna, úgy a kapitány menthetetlenül elpusztult volna a tó mélyén.

Waterman-töltőtoll

Európában—Amerikában a legjobb, legrégibb. Már 550 lejtől szállít, nemtetszőt cserél, ingyen jegyzéket küld

LEPAGE CLUJ

Hirdessen az Uj Keletben

— Az amerikai szesztilalom ellenfelei azzal agítálnak, hogy kétmilliárd dollárba kerül a prohibíció. Newyorkból jelentik: A prohibíció ellenes küzdelem újult erővel megindult. A mozgalom vezetői most röpiratokkal agítálnak, melyekben többek között arra a pénzpoeszé. kolásra mutatnak rá, amelyet Amerika kénytelen üzni az alkoholtilalom bevezetése óta. Evente ugyanis több, mint egymilliárd dollárba kerül az ellenőrzés, míg az angol birodalomban legalább ekkora összeget bevesz a kincstár a szeszszel kapcsolatos adókból.

— SKORBUT ÉS ÉHSÉG KÖVETKEZTÉBEN PUSZTULTAK EL A FRANKLIN-EXPEDÍCIÓ TAGJAI. Newyorkból jelentik: A hatvanöt éve eltűnt Franklin-expedíció nyomainak Burwasch őrnagy kanadai kutató és pilótája, Gilbert által felfedezésével kapcsolatban most a következő részleteket közlik: A két repülő az első, aki leszállt a Kingwilliam szigeten. A jelek szerint a Franklin-expedíció több tagja skorbutban pusztult el. Több koporsót találtak, amelyek szimmetrikusan állottak egymás mellett, úgy, hogy föltehető, hogy az expedíció tagjai sorban egymás után hullottak el és társaik temették el őket. Az expedíció utolsó tagjai, akik túlélték társaikat, éhség és végül gyengülés következtében haltak meg. A koporsókat siremlekek romjai között találták meg, a siremlekeket valószínűleg viharok vagy a benszüllötték rombolták össze. A romok között medvebőrökből készült ruhadarabok maradványait találták.

— GYLKOSSÁG AZ ESKÜVŐ UTÁN. Prágából jelentik: Ma délután Pleschowetzben egy esküvő alkalmával borzalmas gyilkosság történt. A huszonhárom éves Kitlika János a közelmúltban eljegyezte magát egy postoupeki leánnyal és a mai nap folyamán egybekelt vele. Kitlika az összes postoupeki parasztleányeket meghívta az esküvőjére, ugyanis előző este megtudta, hogy jövendőbeli felesége Manik József parasztleányével szerelmi viszonyt folytatott. Kitlika nyugodtan bevárta a ceremónia végét, azután hazafutott és egy vadászpuskával visszatért. Mikor Manik közeledett, közvetlen közelből rálőtt és fején találta. Az áldozat rövid idő után kiszivedett. Kitlikát a chropin rendőrség letartóztatta. Először tagadta, hogy a bűntettet szándékosan követte el, de aztán bevallotta, hogy riválisától meg akart szabadulni.

— NAGY ARANYLOPÁS A PÁRIZSI EGYETEMEN. Párizsból jelentik: Pénteken tért vissza hivatalába hosszab szabadságáról a párizsi egyetem vegyi laboratóriumának a főnöke. Amikor működését megkezdte nagy meglepetéssel állapította meg, hogy távolléte alatt feltörték a laboratórium fali páncélszekrényét és abból háromszázezer frank értékű aranyezüstöt és platinát elvittek. A tettenek eddig nem sikerült a nyomait jutni.

— ATHENBEN LETARTÓZTATTAK A GÖRÖG LANDRUT. Athénből jelentik: A görög főváros rendőrsége kedden letartóztatott egy modet kékszakált. A görög Landrut azzal vádolják, hogy hét feleséget gyilkolt meg. A letartóztatott neve Kulaxió Péter, eddig már több ízben ült börtönben, különböző büncselekményekért de gyilkosságért még nem volt büntetve. A letartóztatott kékszakált egymásutánban vette el feleségül gyilkolta meg az szsonyokat. Kulaxió des éppen letartóztatásakor akart nyolcadszor házasodni. Tagadj, hogy mind a hét asszonyt megölte volna csak azt ismeri be, hogy hetedik feleségét meggyilkolta. A többi gyilkosgot tagadja és azt állítja, hogy a felesége örömeiben halt meg, amit meghallotta, hogy férje hosszabb távra tetés kitöltése után kiszabadult a börtönből.

A KÖNYVPIAC UJDONSÁGAI LANDOAN KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN.

Hirdessen az Uj Keletben

SF Me a Makkabi erdélyre

Tegnap már tünk arról, hogy jubileumi ünne alakult Kolozsv szövetség erdélyi ténny — akárcsak jubileuma — kérdéyi zsidó irányt jelent egyletek számá getek nyit me egyes erdélyi s ületek között l monikus és er deshez szükségé áltásg követke erdélyi társag belekapsolódni előretörő zsidó mely Makkabi mely nemcsak a velést, hanem a ber nyelv apól

A Haggibbor sárnap három ebban a kérdé Eröss Vilmos Weisberg pro lagszövetség ro nökét, valamint a brassói Ivria zolta az összej professzor emel egyórás expozé kabi Világsszö szervezet strukt gondolat népsz eredményeit, rá elmult esztendő getek sikerült a A Makkabi — zsidó nevelést l laja mögé sora ifjuságnak. Cé iáborba tömöri dóság testi és saért küzdenel ki, hogy a világ szort zsidó spo nyelveremtésene nyelvet teszi.

Weisberg pr Fenichel József Eröss Vilmos resni fogja a ka zsidó társagesi Világsszövetség ügyében. Bejele gibbor azonnali berg professzor ba tüzte a Mak nyét s az érteke

Uj világrekor Aki Järvinen f az elmult vasár terrel javította jat. Az uj világ centiméter.

Az osztrákok válogatott csapó állításban játs Löwy, Lyka—T —Auer—Skvaro

Lingual, Idege

IT

Mit kell látni,

mi

döben, fáradságba

ta

hogya

előzetes ny

magát olas

TRIESZTT

Irta: Dr.

A vaskos, több m

dalas kötet bolti á

Kapható az Uj Ke

SPORT

Megalakult a Makkabi világszövetség erdélyrészi tagozata

Tegnap már röviden megemlékeztünk arról, hogy a Haggibbor tízéves jubileumi ünnepségei alkalmából megalakult Kolozsváron a Makkabi Világ szövetség erdélyrészi tagozata. Ez a tény — akárcsak a Haggibbor tízéves jubileuma — komoly eseménye az erdélyi zsidó sportéletnek, mert új irányt jelent az erdélyi zsidó sportegyletek számára s új, nagy lehetőségeket nyit meg működésükben. Az egyes erdélyi és romániai sportegyletek között hiányoztak eddig a harmonikus és eredményes együttműködéshez szükséges kapcsolatok. Az izoláltság következtében a Haggibbor és erdélyi társaságai nem tudtak bekapcsolódni az összes földrészeken előretörő zsidó sportmozgalomba, amely Makkabi néven ismeretes és amely nemcsak az egyoldalú fizikai nevelést, hanem a zsidó szellem és a héber nyelv ápolását is céljává tűzte ki.

A Haggibbor klubhelyiségében vasárnap három órákor értekezlet volt ebben a kérdésben. Az értekezleten dr. Eröss Vilmos elnök, aki üdvözölte Weiszberg professzort, a Makkabi Világszövetség romániai tagozatának elnökét, valamint a ploestii Makkabi és a brassói Ivria kiküldötteit, majd vázolta az összejövetel célját. Weiszberg professzor emelkedett szólásra s közel egy óra expozéban ismertette a Makkabi Világszövetség programját, a szervezet strukturáját és a zsidó sport gondolat népszerűsítése terén elért eredményeit, rámutatva arra, hogy az elmúlt évtizedek alatt valóságos tömegeket sikerült a mozgalomba bevonni. A Makkabi — mondotta — öntudatos zsidó nevelést kíván nyújtani a zászlaja mögé sorakozó mindkét nembeli ifjúságnak. Célja az, hogy egyetlen táborba tömörítse azokat, akik a zsidóság testi és szellemi regenerálódásáért küzdenek s programjával tűzte ki, hogy a világ különböző részeibe elszórt zsidó sportolók közötti egység megteremtésének instrumává a héber nyelvet teszi.

Weiszberg professzor beszédére dr. Fenechel József reflektált, majd dr. Eröss Vilmos bejelentette, hogy keresni fogja a kapcsolatot az erdélyi zsidó társaságokkal a Makkabi Világszövetséghez való lecsatlakozás ügyében. Bejelentette egyben a Haggibbor azonnali lecsatlakozását. Weiszberg professzor dr. Eröss gomblyukába tűzte a Makkabi szövetség jelvényét s az értekezlet ezzel véget ért.

Uj világrekord a gerelyvetésben. Aki Järvinen finn gerelyvető bajnok az elmúlt vasárnap több mint egy méterrel javította meg saját világrekordját. Az új világrekord 72 méter és 92 centiméter.

Az osztrákok ellen szereplő magyar válogatott csapat a következő összeállításban játszik: Ujvári, Mandl-Löwy, Lyka-Turai-Kléber, Ströck-Auer-Skvarek-Toldi-Titkos.

Lingual, Idegenvezető Tolmácsok

ITALIA
Mit kell látni, hogyan kell nézni, mit lehet
döben, fáradságban és költségekben megtakarítani,

hogyan lehet
előzetes nyelvtanulás nélkül
magát olaszul megérteni
TRIESZTTŐL—ROMÁIG
Irta: Dr. HONTI REZSŐ

A vaskos, több mint 520 oldalas kötet bolti ára fűzve... **L 170**
Kapható az UJ KELET könyvosztályában

KÖZGAZDASÁG

Elsimult a görög-román gazdasági konfliktus

Rövidesen újra megindulnak a két állam között a kereskedelmi tárgyalások

Bucuresti—Bukarest, szeptember 16. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Az utóbbi napokban riasztó hírek terjedtek el arról, hogy Románia és Görögország között megszakadtak a folyamatban lévő kereskedelmi tárgyalások és a két ország kíméletlen vámháborúra készül egymással szemben.

Megbízható forrásból nyert értesülésünk szerint a vámháborúról elterjedt hírek túlzottnak bizonyultak és egyelőre csupán arról van szó, hogy a két ország közötti kereskedelmi tárgyalásokat egészen apró nézeteltérések következtében felfüggesztették fel szeptember 1-ig, amikor a román delegáció utazik le Athénbe a tárgyalások újrafelvételére érdekében.

Bizonyos okokból kifolyólag a román delegáció kitolta elutazásának terminusát, úgy hogy a két állam közötti kapcsolatok ezáltal föltételekké váltak. Tárgyalások indultak meg a két ország reprezentánsai között míg végül is ab-

ban egyeztek meg, hogy a kereskedelmi tárgyalások újrafelvételéig a jelenlegi állapotok maradjanak fenn.

A kereskedelmi tárgyalásokkal párhuzamosan valószínűleg megvitatnak egyes konzuláris kérdéseket is, amelyek elsősorban vezettek nézeteltérésre a két ország között. A görög kormány elsősorban a Romániában élő görög alattvalók helyzetét kívánja egyszersmindkorra tisztázni, hogy ezek ne legyenek folytonosan kitéve a bevándorlási hivatal vexaturáinak.

Ami a két állam közötti gazdasági konfliktus megoldását illeti, Manolescu ideiglenes kereskedelemügyi miniszter tegnap tárgyalásokat folytatott Colas bukaresti görög meghatalmazott miniszterrel, amely tárgyalások eredményeképpen a görög követ kijelentette, hogy kormányja kész a román áruval szemben felállított vámintézkedéseket felfüggeszteni, mire Manolescu miniszter hangsúlyozta, hogy miután annak

semmi akadályja nem forog fenn a két ország közötti gazdasági tárgyalások már rövidesen újra felvehetőek és ebből a célból a román delegáció a görög kormány meghívása alapján, azonnal Athénbe utazik.

VESZÉLYBEN VAN A VÁROSOK HUSELLÁTÁSA. Néhány héttel ezelőtt nagy elégtelenséget keltett a fölművelésügyi minisztériumnak az a rendelete, amelyben arra kötelezi az állatkereskedőket és tenyésztőket, hogy mindenféle élőmarha szállítmányt husz kilométernél nagyobb távolságra csak vasúton továbbítsanak. Ez a rendelet, amely ma lépett életbe, tulajdonképpen a cseh kormány kivánságára jött létre és így természetesen csak az exportállatokra vonatkozhatik, amelyeknél azt akarják ezáltal elkerülni, hogy marhavész miatt zárolt területekről ne lehessen külföldre eladni élőállatokat. Belöldi relációban azonban a rendelet komoly bonyodalmakat idézett elő. Tudvalevő ugyanis, hogy a legtöbb város távolabbi vidékekről szerzi be vágómarha-szükségletét, főképpen falusi gazdáktól, olyan helyről tehát, amelynek nincs is vasúti összeköttetése és így teljesen lehetetlen a fenti rendelet előírásait betartani. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara annakidején interveniált is az állattorgalomra súlyos zavarokkal járó rendelet módosítása érdekében, de még nem kapott választ. Tegnap a kolozsvári mesárosok felkeresték a kamarát és a polgármestert, ahol előadták, hogy a rendelet veszélyezteti a város husellátását és feltétlenül maga után fogja vonni az élőállatok emelkedését. Kedden délelőtt Moldovan tartományi igazgatót keresték fel és kérték, hogy interveniáljon a sérelmes rendelet megváltoztatása érdekében.

ÁRESÉS A GYARMATARUPIA-CON. A termények és nyersanyagok nagy áresése miatt a gyarmatarucikkék világszerte estek. Braziliának éppen olyan nagy gondot okoz a kávétermés elhelyezése, mint nálunk a gabonának. Nagyon esett a kakaó ára is és a teafé is. Az európai piacon a kakaó 20, a kávé 17 százalékkal lett olcsóbb. Egyetlen cikk szilard a gyarmataruk közül, a rizs, mely június óta valamivel drágult.

Madgearu fogja ismertetni a Népszövetség előtt a varsói agrárkonferenciára eredményeit. Genfből jelentik: A varsói agrárkonferencián résztvevő államok delegátusai tegnap értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy Madgearu miniszter fogja ismertetni a népszövetségi közgyűlés előtt a Varsóban hozott határozatokat. A második számú gazdasági főbizottságban Gliwicz lengyel kereskedelmi miniszter fog felszólalni az agrárkérdések tárgyalása során.

ELENK ÉRDEKLŐDÉS VAN KÜLFÖLDÖN A ROMÁNIAI GYÜMÖLCS IRÁNT. A romániai gyümölcsfélék értékesítése az exportirányzat jelentése szerint kedvező kilátások mellett indult meg. Lengyelországban jó piaca van a romániai szőlőnek, de az import különböző formalításokhoz van kötve, amelyek közül a legfontosabb az, hogy az importáló kereskedőnek bejegyzett céggel kell rendelkeznie és előre ki kell fizetnie a törvényes illetékeket. Mintán a Lengyelországba vihető szőlő mennyiségét a lengyel kormány közösen alapítja meg az exportáló államokkal, okvetlenül kívánatos, hogy az exportőröknek egy állandó megbízottjuk legyen Varsóban, aki az eladásokat ellenőrzi. A szőlő beviteli vámjá szeptember elseje óta 45 zloti száz kilogramonként. Hír szerint a lengyelek inkább érdeklődnek a nagyszemű román szőlőfajták, mint a kisszemű magyar szőlők iránt. Hasonlóképpen kereslet tapasztalható a lengyel piacon az őszi barack iránt, amelyből Lengyelországban alig terem, továbbá az alma és dió iránt. Németországban a szilvának van jó piaca, de az európai árunak óriási konkurenciája van a kaliforniai szilvának, amelyből az idén különösen jó termés volt. Dióban is élénk kereslet van a német piacokon, mint ahogy általában más külföldi piacokon is. A román diónak ezuttal is erős versenytársa a franciaországi áru. Hamburgban a román diót száz kilonként 18 dollárért kínálják, a francia diót 19 dollárért.

BÁRHOL MEGJELENT KÖNYVET MEGKAPHAT AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN.

Phönix

Életbiztosító Társaság

Alapítva 1882. évben.

Központi vezérigazgatóság: WIEN

Romániai igazgatóság: Bucuresti, Bulev. Elisabeta No. 16.

Erdélyrészi Ellenőrző Iroda: Cluj, Str. Nicolae Iorga 16.

Bukovinai és besszarábiai vezérképviselő: CERNÁUȚI, Str. Reg. Ferdinand 1.

A társaság működési területe: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Egyiptom, Franciaország, Görögország, Hollandia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Palesztina, Románia, Spanyolország, Tunisz, Törökország.

A társaság fejlődését az utóbbi 20 évben a következő számok mutatják:

É v	Biztosítási állomány	Díjbevétel	Biztonsági alapok
1913	K 224,887.549.—	K 9,733.268.07	K 60,502.808.81
1924	S 430,944.943.—	S 27,541.688.77	S 53,051.954.77
1925	" 655,028.355.—	" 37,693.246.18	" 77,037.672.54
1926	" 1,079,703.694.—	" 49,481.752.88	" 149,308.416.44
1927	" 1,399,431.738.—	" 63,691.607.36	" 192,368.487.51
1928	" 1,787,935.715.—	" 85,477.026.47	" 242,111.271.97

1929 év végével a biztosítási állomány kétezerkétszázmillió schilling, a díjbevétel pedig százhuszonötmillió schilling

BIZTONSÁGI ALAPOK

háromszázmillió schillinget tettek ki

A „PHÖNIX” kedvezményes szerződést kötött a K. K. L. jeruzsálemi főirodájával, a Makkabi Világszövetséggel, a Mizrahi több országos szervezetvel, a WIZO Zsidó Nők Világszövetségével és még több nagy zsidó testülettel

Vezérügynökségek: Arad, Braşov, Bucuresti, Cluj, Cernăuți, Chişinău, Mediaş, Oradea, Sătmar, Sibiu, Târgu-Mureş, Timişoara.

Gyermek, járadék és nyugdíjbiztosítás: Legmodernebb kombinációk és méltányos díjtételek az életbiztosítás minden ágában. **A vezérügynökségek díjtalanul adnak pontos kalkulációt és mindennemű felvilágosítást biztosítási ügyekben.**

„Steaua Romaniei“

Román Biztosító Társaság (a Phönix koncernjében)

Bucuresti, Bulev. Elisabeta 10 sz.

Erdélyrészi főigazgatóság: Braşov, Kapu-utca 65 szám.

Tűz-, üveg- [és] betörés-, jég-, baleset-, szavatossági-, automobils-, géptörés-, szállítmány-élet- és népbiztosítás.

Előnyös díjtételek, modern feltételek. Képviseletek az egész országban

Színház—Mozi

Kenyeret és cirkuszt!

A régi római időkben így fogalmazta meg elemi létszükségleteinket a nyelv-génusz. A modern időkben már annyira finomodtak a szükségletek, hogy a véres cirkuszi aréna helyett a színpadban találjuk meg lelegeleveníbb lelki kielégüléseinket. Egyetlen ember sem lehet el manapság színház nélkül, ha nem akar szellemileg elbágyadni, elposhadni, alulmaradni a versenyben, amelyben a felüldült, felfrissült idegek tudnak csak győzedelmeskedni. Gondoskodjunk tehát rendszeresen színházi szükségleteinkről. Vátsunk olcsó bérletet a megújított kolozsvári Magyar Színházban, amely új szezonjában világvárosi színvonalat ígér. A bérleti árak oly alacsonyak, hogy a legszegényebb viszonyok között élő embert sem terhelik meg. Hét hónap alatt negyven kitünő színházi előadást kap a bérlő párszáz lejért! Ennyit igazán mindenki megengedhet magának. Bérletet minden nap lehet a titkári hivatalban szeptember 27-ig délelőtt tíztől egyig és este héttől kilencig.

AZ OPERAHÁZ FANTOMJA

Lon Chaney szenzációs hangos filmje.

Csütörtöktől olyan nagyszabású új hangos filmatrakció kerül a Magyar Színház műsorára, amely grandiózitásban, cselekményben, felépítésben felülmul minden eddigi hangosfilm alkotást. A múlt hetekben elhalt nagy amerikai filmsztár, Lon Chaney mesteralkításával, „Az operaház fantomja” című világhírű regény hangos filmváltozata kerül bemutatásra. Amerika és Európa mozgóképszínházi valóságos harcot folytattak ezen páratlanul nagyszerű film megszerzése körül. Newyork legnagyobb mozgófénykép-színházában, a Theater Roxiban hónapokon keresztül volt műsoron óriási siker mellett zsúfolt nézőtér előtt. A film grandiózitását illetően csak annyit, hogy óriási költségekkel másfél évig folytak a felvételek. A filmet készítő gyár, hogy teljes hűséggel adhassa vissza a filmben, a regényben előforduló hangillusztrációkat és jelenet-aláfestéseket, külön a hangos felvételekhez megfelelő speciálisan berendezett óriási méretű felvételi műtermet építtetett, ami aztán lehetővé tette, hogy a legesodásabb hangbeli effektusok is a legtekélyesebb finomságban érvényre jussanak a mesterműben. „Az operaház fantomja”, a főszerepben Lon Chaney-vel csütörtöktől kerül vetítésre, naponta 4 előadásban, ugyancsak 3, 5, 7 és este 9 órákor. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.

A Magyar Színház iródjának közleményei

Szerdán 3, 5, 7 és este 9 órákor: „Három szerelmes nap”, nagy zenélő, éneklő és beszélő film-operett 9 felvonásban. Magyar nyelvű magyarító szöveg-feliratok.

Csütörtökön 3, 5, 7 és este 9 órákor: Hangos világatrakció, „Az operaház fantomja”. A főszerepben Lon Chaney. Helyárak: 30, 20 és 10 lej. Magyar szöveg-feliratok.

Pénteken 3, 5, 7 és este 9 órákor: „Az operaház fantomja”, hangos világatrakció, a főszerepben Lon Chaney. Magyar nyelvű szöveg-feliratok. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.

Szombaton 3, 5, 7 és este 9 órákor: „Az operaház fantomja”, hangos világatrakció, a főszerepben Lon Chaney. Magyar nyelvű szöveg-feliratok. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.

Vasárnap délelőtt 11 órákor: Matiné 15 és 10 lejes helyárral.

A Román Opera műsora

Szerda, 1930 szeptember 17: Mignon.
Péntek, 1930 szeptember 19: Trubadur.
Vasárnap, 1930 szeptember 21 (délután): Traviata.
Szerda, 1930 szeptember 24: Aida.
Péntek, 1930 szeptember 26: Mártha.
Vasárnap, 1930 szeptember 28 (este): Az afrikai nő.

Ha azt akarja, hogy hirdetései eredményesek legyenek, hirdessen az Uj Keletben.

RADIO MUSOR

Idő: Középeurópai
SZERDA, SZEPTEMBER 17.

Bukarest. 12: Grammfón. 17: Marcu-zenekar. Könnyű és román zene. — 19: Grammfón. 19.45: Rádióegyetem. 20: Belga-est.

Budapest. 9.15: Az Országos Postás zenekar hangversenye. Buankenburg: Szabadság. Boieldieu: Bagdadi kalifa. Fahrbach: Ha a fessék visszatérnek. Verdi: Alarcosbál. Strauss Oszkár: Varázskeringő-szemelvények. Komzák Sziv és kedély. Ball: Szeress és az enyém a világ.
9.30: Hírek.
12: Déli harangszó az Egyetemi templomból.
12.05: Eugen Stepat orosz balalajka zenekarának hangversenye.
12.25: Hírek.
1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.
2.30: Hírek.
3.30: Morse-tanfolyam.
4.10: Vitéz Kósa Vince novellái: A nagyszony orvosága. A belső ember.
4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.
5: Szalonzenekari hangverseny.
6.15: Olasz nyelvoktatás.
6.50: Metzger Nándor előadása: Napkeleti melódiák. Eredeti japán grammfónlemezekkel illusztrálva.
7.25: Walikowszky Károly, az Ujság írók Szanatórium Egyesülete igazgatójának felolvasása: Magyar ujságíró intézmények.
7.55: Lóversenyeredmények.
8: Hangverseny.
9.15: Nagy Endre humoros felolvasása: Idegenforgalmi problémák.
Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.
Majd: Ifj. debreceni Kiss Béla és cigányzenekarának hangversenye a Baross-kávéházban.
Bécs. 21.15: Belga-est.

Berlin. 19.25: Fuvószenekar.
Frankfurt. 19.30: Szimfónikus hangverseny.
Hamburg. 21.05: Belga-est.
Stuttgart. 19.30: Szimfónikus hangverseny.
Varsó, Kattovic, Poznan. 20.15: Belga-est.
Milánó. 20.40: Belga-est.
Róma. 21.05: Belga-est.
Prága. 19.50: Belga-est.
Pozsony. 19.35: Belga-est.
Brünn. 21.30: Rádiózenekar.
Osló. 20: Rádiózenekar.
Toulouse. 21: Dalok.

CSÜTÖRTÖK, SZEPTEMBER 18.

Bukarest. 12: Grammfón. 12.30: Hírek, időjárás, grammfón. 17: Zene kar. 18.30: Felolvasás. 18.45: Hírek, időjelzés. 19: Grammfón. 19.40: Rádióegyetem. 20: Szimfónikus hangverseny. 20.30: Felolvasás. 20.54: Dalest. 21.15: Rádiózenekar. 21.45: Hírek.
Budapest. 9.15: Hangverseny.
9.30: Hírek.
12: Déli harangszó az Egyetemi templomból. Időjárásjelentés.
12.05: Schrammelzene. Schmolhofer: Induló. Kroneger: Idei bor mellett — egyveleg. Szerencse. Így volt egyszer Bécsben. Ziehrer: Bécsi leányok — keringő. Egyszer volt... Hu bert-induló.
12.25: Hírek.
1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.
2.30: Hírek.
4: Rádió Szabad Egyetem.
Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.
5.10: A m. kir. Földművelésügyi Minisztérium rádióelőadásorozata. — Vass Jenő, a Mezőgazd. Kiviteli Intézet osztályvezetője: „Az állatforgalommal kapcsolatos tudnivalók”.
5.45: Zenekari hangverseny. Glinka Kamarinskaja. Rimsky-Korsakov: Seherezade.
6.50: Angol nyelvoktatás.
7.25: Komáromi János felolvasása.

Jaroszláv Hasek: Infanterist Svejk

Viszontagságai a nagy háboruban I.

A világháború egyetlen humoros, szatirikus regénye, amely méltán sorakozik világirodalom halhatatlanná vált humoros művei közé. Három film és több színdarab készült ebből a regényből, amelyben Svejk, aki olyan bolond, hogy már bölcsnek is elnevezhet, mond véleményt emberekről, intézményekről, de úgy, hogy a könnyű bugyan ki a kacagástól és nevetéstől.

Ara 95 lej

KAPHATÓ AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

7.50: Bura Sándor és cigányzenekarának hangversenye.
8.50: Berkó István előadása: Diszszemle a Vérmezőn harminc évvel ezelőtt. Közreműködik: A m. kir. 1. honv. gyal. ezr. zenekara.
Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.
10: A Magyar Külügyi Társaság előadásorozataiban Honti Ferenc franciayelvű előadása: „Considerations sur les rapports franco-hongrois”.
Majd: A rádió házikvartettjének hangversenye, Weygand Tibor (ének) közreműködésével.
Bécs. 20.05: Wolf Hugó-dalok. 21.40: Zenekari hangv.
Berlin. 19.10: Kamarazene. 20.30: Rádiózenekar.
Hamburg. 20: Weber: A bűvös vadász c. operája.
Lipscse. 19.30: Operettnyitányok.
Stuttgart. 22: Zongorahangv.
Varsó, Poznan. 20.30: Zongora- és baritonhangv.
Kattovic. Puccini: Pillangó kisasszony c. operája.
Milánó. 20.40: Puccini: A köpeny és Giani Schiechi c. operája.
Róma. 21.05: Operett.

Rendkívül olcsó

nyári könyvajánlatunk (I.)

Ady: Brevárium I. II. Lej 190.—
Casson: Tizenkét tip „ 10 —
Ady: Muzem I. II. „ 140 —
Darvin: Fajok keletkezése „ 180 —
Karinthy: Kötéltánc „ 48 —
— Irta... „ 20 —
Schrenk: Titokzatos erők „ 28 —
Karinthy: Faremido „ 28 —
Tolsztoj: Shakespeare „ 35 —
Suarez: Dosztojevszkij „ 35 —
Lázár: Munkácsi „ 35 —
Wagner: Beethoven „ 35 —
Gide: Wilde Oszkár „ 35 —
Thiering: Textilipar „ 35 —
Lambrecht: Oslények világa „ 35 —
Balla: Modern sakk „ 35 —
Brandes: A. France „ 35 —
Rilke: Rodin „ 35 —
Seton: Fekete mén „ 38 —
Molnár: Andor (regény) „ 30 —

1. sz. csoport:
Móricz: Buzakalász „
— Házasságtörés „
— Vadkan „ 110 Lei

2. sz. csoport:
Babits: Pávatollak „
— Karácsonyi Madonaa „
— Nyugtalanág „
— Recitativ „ 98 Lei

9. sz. csoport:
Laczkó: Noemi fia „
Bíró: Amor és Psyche „
Kaczér: Ezüst fuvola „ 72 Lei

11. sz. csoport:
Méray: Két primadonna „
Kodolányi: Két leánycarc „
Szini: Smaragd „ 72 Lei

Kapható az „Uj Kelet” könyvosztályában

100 leialóli rendelésnél csak az összeg előzetes beküldése mellett.

A KOLOZSVÁRI MOZGÓK MŰSORA

Szept. 17	MAGYAR SZÍNHÁZ	CARMEN	CORSO	EDISON	SELECT	URÁNIA
Szerda	Három szerelmes nap	Ég és tenger ha találkoznak	A csók	Az orkán	Minden rendben	Isten ostroma

Nyomatott Fraternitas Könyv- és Lapkiadó Rt. nyomdájában. Cluj, Str. Baron L. Pop 10. Telefon 9.77

XIII EVF Cluj—Kö szept. 1 5690 E

Az Uj Kelet és bánati z...
Cikkeink ut forrás megj...
Kéziratokat és megőrzésü...

A kiseb és a néme

— Külpol

A német válság szuggesztív hatást ocsudott fel. Emléke. Semmi met birodalom szovjetesillag a hét kampóske kommunista ma ja bélyegétNém érájára. A he viszonyok küld pillanatnyilag vett, mint ahog legébből logikus oldali győzelme lentékeny kom láthatólag nem fordulás, még kanyarodó. Mir rint az új néme kelten fog balra

Ez a megállap paradoxonszerű szes mérsékelt tettek pozíciój szocialisták a b dik pártjává k A helyzet azonm mot reprezentá nak mindössze radt és így legk vazata hiányzott meddig szilárd hassék. A válas kormányának m vazata hiányzott ning éppen azé dalmi gyűlést, tizenöt mandá Most, hogy a v szére tulságosan ning kénytelen egyezni a szoci ges, hogy a szo lesznek bizony megegyezés érd megegyezés me jobbra tolnádn életének irányit

Ezért valószin tások erős jobb met kormányzat dását fogja ere szocialisták belé ugy a német be is radikálisabb listákkal sikerü az új birodalmi tuma közül lega mányblokk ren ilyenformán az szilárd többség melyet sem a sem a 76 komm ről semmilyen annál kevésbé, gyobb ellenzéki dásban sem hala

Ezek szerint Hitlernek az a ja csak az eset kormányba belé belügyi és hadü Berlin város Minthogy Brünn fog a nemzeti sahoz fordulni, legalább is egy